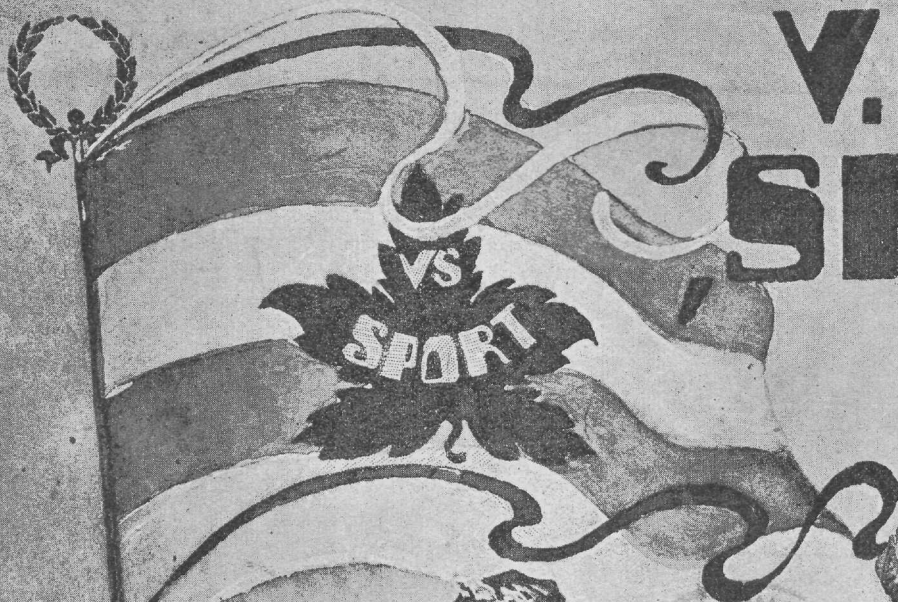

Haanvalok 1922 -

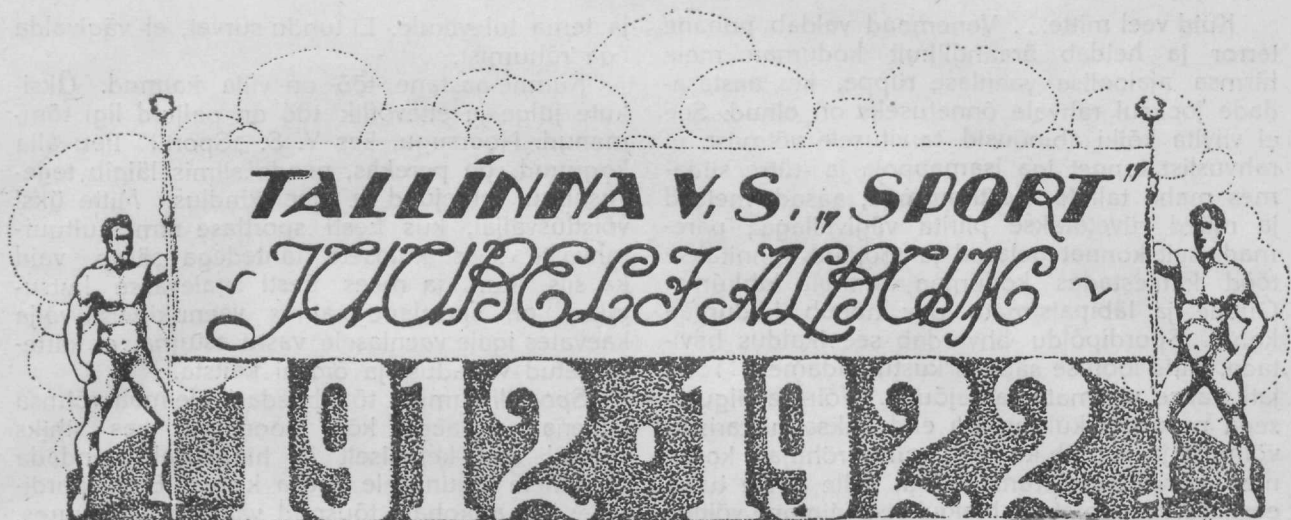
TALLINNA

V.S. SPORT

1912
1922

Juuhel
Album

KÜMME AASTAT.

Kümme lühikest aastat on sellest tagasi, kui alus pandi jõukarastusseltsile „Sport“. Kümme sündmusrikast aastat on sellest silmapilgust minevikumerde vajanud, kui salkkond tugevaid ja haritud jõudusid, end koondades, Eesti spordipõllule, tegevusele pühendasid. Julgetele töötajatele avaneb õudne pilt: tööväli on täis umbrohtu ja mullapõues peituvaid komistuskivisid, mis hädaohtlikuks võivad saada kündjatele. Vene tsaarivõimu esitajad näevad sportlises liikumises hädaohtu riigile rahvustunde ärkamise näol ja katsuvad kõiki abinõusid tarvitusele võttes rahvuseltskondliste organisatsioonide ellukutumiste katseid takistada ja maha suruda. Kõike hädaohte ja takistusi oskab Eesti mehe kindel meel ja mehisus kõrvaldada ning atra sügavamale mullapinda surudes, ajab ta esimesed sügavad vaod, kuigi valitseva võimu kahtleva ja arvustava pilgu all. Surveavaldajate poolt veeretatakse kündjale ette takistusi, mis vaevalt alustatud tööd asjatuks ja otstarbetuks ähvardab teha, kuid eestlane, kes aastasadade jooksul orjavitsa sunnil võõra võimu kasuks on sunnitud olnud orjama, põlgab takistusi ning lihakseid pingule tõmmates jätkab ta tööd oma palavasti armastatud isamaa ja rahva tuleviku heaks.

Ennatsalgav töö kisub kaasa kõiki, kelle lõkendäv isamaa-armastuse tuluke südames. Tööd tehakse raugemata visadusega, rinnus kandes ühist sihti ja eesmärki. Küll langeb mõni raskest tööst kurnatu, kuid seal on toetavad käed teda

avitamas ja puhanu kakkab uue jõuga kaasvõitlejate reas sammuma.

Töö on raske ja vaevaline, mõne jõud murdub, ta langeb; väsinud tööline niidetakse maha, surmavikatist, kuid igavikkulahkujal läigib silmas rõõmus meel ja teadmine, et ta viimse hingetõmbuseni oma kohustust isamaa tuleviku vastu täitnud. Lahkujat tervitavad esimesed kullased kiired tõusvast vabadusepäikesest, mis eemale tõrjub tööpõldu katva õudse pimeduse ja vägivalla. Higiga ja vaevaga väetud mullapinda külvatakse esimene seeme, südames kindlat lootust kandes, et nähtud vaev ja töö vilja kannab. Hirmsad tuuled ja tormid tormavad sündmuste näol üle kodumaa, kuid saatus naeratab lahkel näol Eesti tulevikule vastu. Sellegipärast ei ole veel katsumistel lõpp ja Eesti on sunnitud viimast jõudu kokku võtma, et siduvaid orja-ahelate jätiseid purustada ja eemale heita. Osa väsimata, tugevaid jõudusid kistakse töö juurest ära ilmasõja mõllu, elu pandiks pannes võõra võimu kindlustuseks, kes pimesi jookseb tapakirvele vastu, uskudes oma endise jõu ja hiilguse sisse.

Sõjaliste kaotuste ja sisemise korra lagunemise tõttu heidab Venemaa end revolutsiooni keerdu. Selle juures täidab nii mõnegi eestlase südant lootus, et tund on lähenemas, kus Eesti rahvas võõrast survest vabanedes vabalt ja iseseisvalt peale seitsmesajaaastase orja õõ oma kodu korraldamisele võib asuda.

Kuid veel mitte... Venemaad valdab punane terror ja heidab äraandlikult kodumaa meie hirmsa ajaloolise vaenlase rüppe, kes aastasadade jooksul rahvale õnnetuseks on olnud. See ei viivita kõiki abinõusid tarvitusele võtmast, et rahvuslist tunnet iga isamaapoja ja -tütre südames maha tallata. Eesti nurmed, aasad, metsad ja mäed rüvetatakse piirita vägivallaga; paremad seltskonnategelased ja tööjõud sunnitakse tööd katkestades kodumaa pinnalt lahkuma. Õudne ja läbipaistmata pilv hõljub kodumaa kohal. Spordipõldu ähvardab see ikaldus hävitada, kuid lootuse säde ei kustu südamest. Tööd jätkatakse väsimata tahtejõuga. Võimsa liigutusega purustab kultuurilm end Saksa militarismi võimust ja sunnib ka Eesti rahva rõhujaid kodumaa piiridest lahkuma. Aga selle järele tuleb eestlase raugemata tahtejõul veel viimane võitlus läbi teha. Rahva saatuse otsustav silmapilk on käes, sest ida poolt kerkib vaenlane, kes ähvardavalt tapariista keerutades ning kuulmata kuritegusid ja veresaunasid isamaa paremate ja õiglasemate poegade kallal toime pannes vaevalt vabanenud, kuid paljakslaastatud isamaale tungib, seda hukatusele pühendades. Eesti rahvas kogub oma viimase jõu ja julgelt, kindla pilguga astub ta vaenlasele vastu. Verises heitluses, millest kõik Eesti meessugu osa võtab, lüüakse vaenlane kuni viimaseni isamaa piiridest välja.

Ohvrid on suured, kuid tasu seda suurem. Eesti on vaba! Vabadus peale pika, piinarikka vägivaldavalitsuse ja orja-öö on see pant, mille eest terve Eesti rahvas kuulmata jõupingutusega võitles ja elu isamaa altarile ohvriks tõi. Valatud veri ei ole asjata olnud. Vabadusepäike kosutab ja elustab Eesti pinda.

Ka spordipõllul on tärnanud vili, mis lopsakalt haljendab. Hallid ja rasked murepäevad on möödas; iga mees teeb tööd vabalt ja rõõmuga, teades, et sellest kasu on ainult isamaale

ja tema tulevikule. Ei tundu survet, ei vägivalda ega rõhumist.

Kümne-aastane töö on vilja kannud. Üksikute julge ja ettevõtlik töö on paljuid ligi tõmmanud. Noorsugu, kes V. S. „Sporti“ lipu alla kogunud, on perekas, nende silmis läigib tegevushimu, tahtejõud ja meelekindlus. Mitte ükski võistlusväljal, kus Eesti sportlase nimi kultuurrahvaste seas kuldsete tähtedega särab, vaid ka siis, kui iga mees Eesti malevasse kutsutakse, on sportlane valmis vaenukirvest välja kaevates igale vaenlasele vastu astuma, et kätte võidetud vabadust ja õigusi kaitsta.

Spordiliikumine tõttab edasi üle maa võimsa lainena; peaaegu kõik noorsugu, kes sihiks võtnud end kehaliselt ja hingeliselt arendada sellele liikumisele kaasa kistud. Eesti spordimees on aukohale tõusnud välisrahvaste juures, kus sportlane liikumine varemalt ja vabalt laienes. See koht on võidetud väsimata töö ja suurte pingutustega.

V. S. „Sporti“ kümne-aastase hällipäeva puhul mälestagu need read kordasaadetud tänuväärt tööd. Valdagu iga tõsist Eesti kodanikku tänutundmus nende vastu, kes olid esimesed algatajad ja tõukeandjad sellele hoogsale liikumisele, millel ei puudu riikline tähtsus. V. S. „Sporti“, kui tähtsama teguri, tekkimist ja tema kümne-aasta tegevust iseloomustagu järgnevad read. „Terves kehas terve vaim“ — see on lipukiri, mida seltsi rajajad oma südames kandsid ja sellest kinni pidades tööd tänase päevani on jatkanud. Leegitsegu heleda tulukesena see lipukiri iga sportlase ja vaba Eesti kodaniku südames ning õhutagu ja andku seda edasi kasvavale noorsoole, kellest võrsumas tugevad, mehised ja ausameelsed kodanikud. See tuluke ei tohi kustuda, vaid peab hiilgama tulileegina põlvest põlveni. Selleks jõudu, tervist ja õnne!

E. J.

V. S. „SPORTI“ TEKKIMINE JA 10. AASTASE TEGEVUSE ÜLEVAADE.

See oli 1912. a. algul, kui Tallinna sportlistes ja asjast-huvitatutes ringkondades mõte kerkis spordiseltsi asutada, mille tegevus ja sisemine kord mitte kitsarinnaline ei oleks, vaid sarnast, kes annaks võimaluse igale noorele end kehaliselt kui ka hingeliselt takistamatalt arendada. Tol ajal olid tegutsemisel mitmed seltsid, küll Tallinnas ja Tartus, kuid ikkagi ei

suutnud nende seltside tegevus rahuldada kasvavat sportlist liikumist. Nende tegevus oli piiratud, spordiedustamine jäi kõrvaliseks asjaks seltsi tegevuses, kuna noortsugu aga valdas tahtmine jõudu ja lihakseid töötamas näha võistlusväljal. Eesti noorsool ei olnud kodu, kuhu end gruppeerida. Kohalikud Saksa seltsid olid eestlastele kinni. Isegi Tallinna „Kalev“ ei

leidnud teesid, et noorsugu rahuldada; vaid kinni pidades iganenud traditsioonidest ja seltsi sisemise korra määrustest, ei avanud uksi neile, kes kõige hingega asjale tahtsid anduda. Mõni üksik, kelle soovitusel selleaegsele „Kalevile“ kuuluva intelligentsi poolt, saab õnne osaliseks, et „Kalevi“ ukseid seitsme pitseri alt vabastakse ja otsija poolsalaja sisse lipsab. Kuid kust võtab harilik koolijünger ehk vaevalt koolipingilt lahkunud elutundmata noormees soovitusi;

Salkkond tugevaid ja vilunud jõudusid, nende seas h-rad E. Klee, E. Rondik, P. Karu, H. Flies, J. Kivi, E. Viedemann, ja H. Rüütel, asuvad seltsi põhikirja kokkuseadmisele. Põhikiri seatakse kokku ja saadetakse tolleaegse Vene kubernerile kinnitamiseks. Teadagi, et valitsev Vene võim asja peale heatahtliliselt ei vaata ning noorsoo ühenemises ühe lipu alla näeb see võim rahvustunde ärkamist, mis igatahes Vene riigile, kui just mitte häda-

ARTUR KUKK.

temal puuduvad selleks tutvused intelligentsi tüsedamate tuusade juures. Sarnane olukord ähvardab spordi-elu hävitada ja noorsoo vaimustust ning edasipüüdmist spordialal surnud punktile jätta. See oli eestkätt põhjus uue seltsi ellukutumiseks: kokku koguda tegevusehimulisi noori jõudusid, nende hingest arendada poolehoidu spordiliikumise vastu, neile juhatust anda spordipõllule tegevusse astumisel. See oli siht, millega uue Seltsi asutamise juure mindi.

Et sel ajal spordi-edendamise mõte rahvas seas võimsalt maad on võtmas, asutakse kohe seltsi loomisele.

ohklik, siis ometi soovitav ei ole. Ja nii rändab valulaps — põhikiri — mitmed korrad kubernerijuurest kokkuseadajatele tagasi, kus sellele lõikusi ja juurepookimisi tehakse kubernerile näpunäidete järele. See töö kannab Vene vaimu ja võimu kindlustamise iseloomu tundemärkisid.

Pikaajalise ootamise järele saadakse lõpuks rõomustav teade. Muudetud põhikiri on 20. mail 1912. aastal (vana kalendri järele) kinnitatud. Missugune rõomustav teade! Sügav rõõmutunde täidab rinda; esimene samm, kõige tähtsam töö seltsi asutamisel, on korda läinud. Põhikirja järele on kall seltsi tegevus piiratud,

võimatult kitsasse raami mahutatud, kuid see ei muuda meeoleolu. Küllap ajajooksul jällegi teed leitakse Seltsi tegevuse ajakohaselt edendamiseks. Algab töö. Asutamiskoosele peetakse 4. juunil 1912. a., kus esimene Seltsi juhatus järgmises koosseisus valitakse: h-rad Parktal, Klee, Flies, Keiss, Möhlmann ja Paalberg.

Väike osa raskest tööst on selja taga, kuid suur vaev seisab alles ees, nimelt Seltsi tegevuse kavakindlale alusele seadmine. Puudub väli, puuduvad ulualune, raha ning tööjoud. Liikmete

MÄLSON †

1913. a. Eesti meister
kuulitõukes.

Surn. Ameerikas, põlevgaasi
kihvtitusse.

arv on sedavõrt väike, et avalikult esineda ei või. Kuid lootused parema tuleviku peale ei kustu. Suvi läheb mööda, paranemist ei ole. 5. oktoobril samal aastal kutsutakse esimene peakoosolek kokku. Ilmunud on 2 liiget s. o. $\frac{2}{3}$ üleüldisest liikmete arvust ning koosolek tunnistatakse otsusevõimuliseks. Juhatusettekandest on näha, et Seltsi oluline seisukord paremuse poole kaldundu ei ole ja ka väljavaated tulevikku kuigi roosilised ei paista. Puudub veelgi väli, kus liikmed harjutusi võiks teha. Peale mitmesugusid läbirääkimisi võetakse vastu uued liikmed, nende seas tähtsamad sportlased Artur Kukk,

Helmuth Mälson, Jüri Lossmann ja Julius Lord. Seltsi asutajatest kokkuseatud juhatus paneb täies koosseisus ameti maha ja tagasiastunute asemele moodustatakse uus juhatus, nimelt: Artur Kukk, Birkendorf, Mälson, Keisermann ja Lord.

Kõige teravamaks küsimuseks jääb ulualuse muretsemine, pealegi, kus talvine hooaeg ees seisab. Esimese varjupaiga Seltsile annab Kukk oma korteri, Söörensi tänaval, kus ka esimene juhatus koosolek ära peetakse. Seltsi esimeheks valitakse korteriomanik ise. Kukk algab palavikutaolise õhinaga Seltsi jaluseadmise tööle, kõiki oma eeskujuga kaasa kiskudes. Hilise sügise peale vaatamata otsustatakse ära pidada esimesed võistlused kerges jõustikus ühes piduga, aga varajane külm tõmbab sellele kavatsusele kriipsu peale.

Et Seltsi aineliselt kindlustada otsustatakse Kanuti gilde ruumides korraldada Seltsi avamispidu, mis võrdlemisi hästi korda läheb ning puhast kasu 102 rbl. 44 kop. sisse toob. Need on esimesed veeringid noore Seltsi laekas. Juhatus teeb väsimatult tööd Kukk'ega eesotsas; koosolekud viimase korteris ulatavad öötundidesse. Ainuke pääsetee on pidude korraldamine talve jooksul, et suviseks hooajaks laekasse raha koguda.

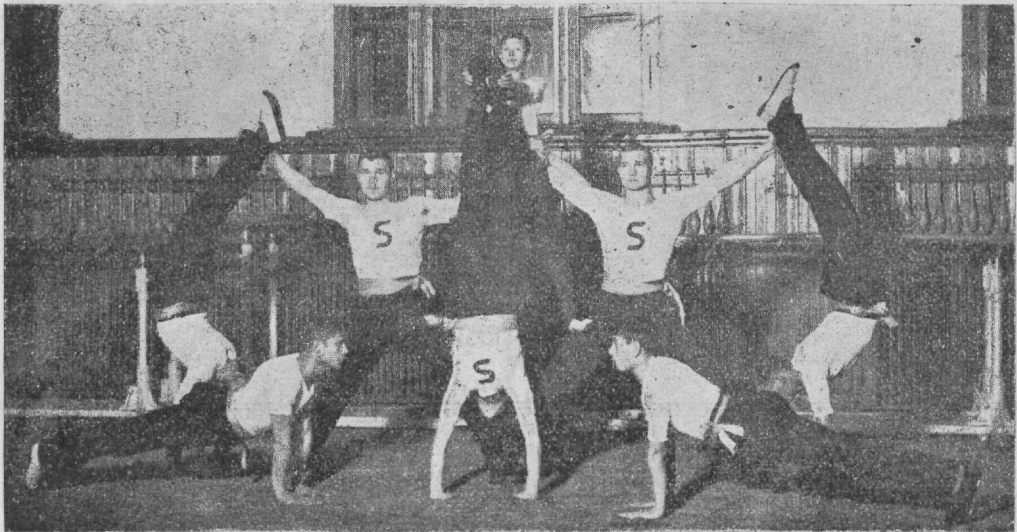
Suurte jõupingutuste tagajärjel on 1912. a. kassa-aruanne järgmine: sissetulek 928 rubla 90 kop., väljaminek 629 rbl. 4 kop., puhast raha kassas 299 rbl. 84 kop. Töö on tagajärjrikas olnud, Selts võib tulevikule juba kindlama pilguga silma vaadata ja oma otsekohese, kindla sihi kättepüüdmisele asuda, lootes kordamineku peale. Vahepeal on juure tulnud uusi jõudusid, kelle meeli tegevushimu valdab ja kes kõik oma jõu Seltsi hea käekäigu heaks soovivad pühendada. Uute jõudude seas on ka August Magnus, kes enese tegevust vahel pidamata Seltsi kasuks jätkab kuni surmani, jagades kõiki viletsusi ja murepäevi ning raskusekoormaid mehiselt kandes, kaasvõitlejaid sütitavate sõnadega manitsedes ja julgustades.

Niiviisi töötades on möödas esimene eluaasta, olgugi valurikas ja vaevaline. Esimesed võistlused korraldab V. S. „Sport“ 13. jaanuaril 1913. aastal. Võistlus peetakse uisutamises realkooli liivväljal ja on omavaheline. Nende võistlustega algab Seltsi spordisportline tegevus kindla kava järele. Korraldatakse võimlemis- ja maadluskursused Nikolai gümnaasiumi maneshis tolleage parema asjatundja ja õpetaja h-ra Lebedevi juhatusel. Osavõtmine on elav, millega tõendatud on fakt, millest eelpool kõneldud seltsi asutamise tarvidusest. Kursusest osavõtjad on kõik noored jõud, õppiv noorsugu. Ei puudu vanemad spordimehed, kes jõudumööda noortele oma teadmisi ja kogemusi spordi-alal edasi annavad. Ühes kursuste toimepanemisega on Selts ka ajutiselt maneshi ruumid koosolekute pidamiseks tarvi-

tada saanud. Nii nihkub asi suvise hooaja poole. Vabadel õhtutel korraldatakse koosistumisi, loetakse väljamaa spordikirjandust ja viidetakse muude ajakohaste ja kasulikkude lõbustustega aega. Igavust ei ole tunda, kõik liikmete kogu, kuigi veel õige väikearvuline, on rahuldatud.

Selajal võetakse ka päevakorraale Seltsi märgi küsimus. Kavad töötatakse välja ning vastu võtmist leiab kavand, millel kuldse vaniku sees ladinakeelne täht „S“. Kava saadetakse kubernerile kinnitamiseks, kuid lükatakse viimase poolt tagasi ettepanekuga „S“ tähe asemele venekeelset „C“ tähte mahutada. Nii siis ladinakeelset tähte Eesti seltsi märgil ei suuda kuber-

läbiviidav olevat. Alati on tal sõnadetagavara, et meeolelu tõsta, entusiasmi luua. Kuid mees ei tee ainult sõnu. Suurema osa kavatsustest viib ta ka läbi: peab vahet pidamata kirjavahetust väljamaalastega — küll soomlastega, rootslastega, sakslastega ja teistega. Juba on tal võistlejaid oodata Peterburist, Helsingist, Riist ja teistest linnadest. Auhindadeks on terve ladu kannusid, karikaid, kopsikuid, kulpsid ja muid sarnaseid asju. Poiste silmad aina säravad neid võitude virnasid nähes. Et Venemaaga kindlamat ühendust ja tugevamat jalgealust luua, astub Kukk asjaga nii kaugele, et V. S. „Sport“ Ülevenemaalise Spordi liiga liik-

V. S. „SPORTI“, võimlejate grupp 1912. a.

neriherra ära seedida! Ei tea, kas see ka Vene aupaistust oleks tumestanud? Seltsi juhatus heidab kubeneri nõudmisele hambaid kokku pigistades alla, sest vastasel korral oleneb kogu seltsi tulevik ja olemasolu ühestainsast tähekestest. Peab juure lisama, et ka juhatusse protokollid ja seltsi asjaajamine pidi Vene keeles kirjutatud olema. Olgu see näituseks tolajal valitseva demagogia ja venestamise viisi kohta.

Ruumide küsimuses on seltsile vastu tulnud h-ra Toomann, Kukk'e leivaisa, kes lubab Seltsile asju ajada oma äris, Valli tän. nr. 4. Seltsi elu ja hinge keskpunktiks on jääb kauaks ajaks Kukk. H-ra Toomann'i äris jooksevad sisse ja välja alatasa kõik sportlased; alati on Kukk'el midagi oma kavatsustest jutustada ja seda oskab ta nii südamlikult, heatahtliselt, et unustad kõik takistused, kõik paistab kergelt

meks võetakse. Sellega on kõige noorem selts kodumaal esimesena selle sammu astunud ning see ei jäta head mõju avaldamata edespidiste võistluste korraldamises.

Selts on kindla jalgealuse saanud väikese kapitaaliga, mis talve jooksul kogutud. Peale selle on olemas oma varandus auhindade näol, mida mitmed vastutulelikud ja seltsi elule kaasa-tundjad isikud lahkelt käel annetanud. Seltsi sportline tegevus hakkab hoogu võtma laiemal määdul.

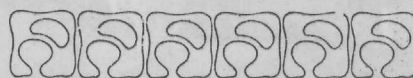
Läheneb kevad. Juba 24. märtsil korraldatakse paigavahe-jooks Nõmmelt Tallinna. Varsti peale seda kutsutakse peakoosolek kokku, kus juhatus tehtud tööst aru annab. Peakoosolek volitab juhatus, temale täit usaldust avaldades, tööd jätkama ning kinnitab V. S. „Sporti“ esi-

mese suvise hooaja kava. Hooaeg kestab 15. aprillist kuni 8. septembrini, ette on nähtud võistlused kõigil spordi-aladel. Uusi liikmeid võetakse vastu 55, nende seas tähtsamad sportlased Puks, Uibo, Sinisoff, Öunapuu, Kiilim, Sternbeck, Peterson, Preismann, Kruberg j. t. Juuretulnute seas on palju tugevaid jõudusid, kes mitmesugustel põhjustel „Kalevist“ lahkunud. See asjaolu

juhataste poolt ettekantud vabandusi tähele panemata jättes, lahkuvad „Kalevi“ seltsi võistlejad ja esitajad demonstratiivselt võistluspaigalt, kuna teiste seltside võistlejad, nende seas ka Peterburist Koroljev, stardivad ja võistlus ära peetakse. Nii siis, sportlaste vanem vend „Kalevi“ leidis juhuse nooremale vennale tema ühe-aastase hällipäeva hommikul hoobi näkku lüüa! Pidime tõsiselt punastama, kuid mitte

Esimene Marathoni jooks 1913. a. Start.

Esimene Marathoni jooks
1913. a.

SCHUBIN Keilast läbi jooksul.

tekitab pingulitõmmatud meeleolu mõlema seltsi vahel.

Selts pühitseb oma aastapäeva 2. ülestõusmise pühäl suurejooneliste pidustustega ja võistlustega. Hommiku kell 9 võidusõit jalgratastel, kus muu seas järgmine vahejuhtumine tekkib: õhtustele pidustustele ettevalmistusi tehes, ei jõudnud kõik võistluste korraldajad täpipealselt Kadriorgu, kus võistlused pidi peetama. Seltsi

enda pärast, vaid „Kalevlaste“ sõjaka ülesastumise tõttu, mida külalised pearaputamisega hindasid. Tol ajal tuli õige tublisti kalevlaste „meeleoluga“ rehkendada, kuid nüüd, õnneks, on see aeg kaugel seljataga. Näituseks tänasel pidupäeval ei kohutaks „Sporti“ sarnane omapärane ülesastumiseviis mitte, kui see korduks. Aastapäeva pidustused lähevad korda. Päeval peetakse ära viievõistlus. Õhtul on Vene seltsi-

majas pidu, millele kaasa aitavad Peterburist sissesõitnud jõud DarSKI, Golovin j. t. Pidust võtavad osa kõik sportlased ja kutsutud külalised. Seltskondliste organisatsioonide õnnesoovid on südamlikud ja heatahtlised. Kõik ei ole küll „frakkides ja saabakuubedes, valge lipsuga“, kuid siiski korralikud, kes enese väärtust mitte ainult välimusega ei hinda. Ei ole ka tondimängimist ja indiaanlastele omast sõjatantsu keksimist vana panni põhjast kuulda-valetoodud helide saatel. Tuletatakse meelde, kutsutakse mälestuses ellu kõik juhtumised, mis lühikese eluaasta jooksul seltsil olnud. Lastakse vaimusilma kaleidoskopist läbi käia kõik sündmused seltsi elus, antakse töotusi igal ajal valvel olla seltsi hea käekäigu eest.

Oma teises eluaastas on V. S. „Sport“ täis elujõudu. Võistlusi peetakse peaaegu igal alal järjekindlalt. 28. aprillil korraldatakse kodumaalaste uudisena esimene Marathoni jooks. Jooksutee on mööda Baltiski manteed. Start on Baltiski lähedal, kuhu võistlejad autodel

kirjandus on oma töö teinud, jooksu tapmiseks nimetades. Kes tõnt seda enne näinud, et inimene hobuse kombel 40 versta ära jookseb. Sellepärast on kõikide silmad pööratud autol startile sõitvate võistlejate poole ning kurva pilguga saadavad pealtvaatajad, eriti noored neiud oma „дослѣднее прости“ võistlejatele

PIIMSON kaugust hüppamas.

1914. a. Eesti meister hooga
kaugushüppes.

KEISERMANN.

sõidutakse. Osavõtjaid on ka väljaspoolt kodumaad, nende seas Schubin — Peterburist, Upmal ja Jelevitsch — Riiast. Oma meestest on Feldmann — Tartust ja Groos — Tallinnast. Juba hommikuvara on finishi koht inimestemurruga täidetud. Aja-

kaasa. Ootamine on põnev ning teadmatuses viibijate pealtvaatajate meeleolu on pingule tõmmatud. Huvi on iseäranis paljasjalgse „Buddha prohveti“ Tõnissoni kaasajooksu tõttu kõrgele tõstetud. Ainult selle imeinimese vastupidavuse peale ollakse kindel. Edasi-tagasi jalgrattameeste ja mototsiklistide käest ei saa ka midagi kindlat jooksjate seisukorra üle teada.

Lõpuks toob üks neist huvitava teate: Tõnissonil olla kõht teel tühjaks läinud ning ta jäänud maha Keila mõisa ristikehina põllule taime-toitu nosima. Vahetevahel olla põllul Tõnissoni pakkasid ja punast habet nähtud; edasijooksmisest ei pidavat täna enam midagi välja tulema. See teade on põrutav, millest kohe järeltõlge tehakse. Muu seas lausub keegi vana mammi: „No, ega siis teistel ka enam hinge sees pole!“ —

kahmab lapsekarja käe kõrvale ning sammub linna poole, sõnades, et homme ka ajalehest lugeda võib, mil hädaorust lahkunute matusid peetakse. Oma lihase silmaga õnnetute noortemeeste kooljate vaatamine tõmbavat kananaha üle ihu. Kuid vanainimese ettekuulutus ei lähe sel korral täide. Esimesena ilmub silmapiirile ja lõpetab jooksu väike Schubin — ajaga 3 t. 23:40,8. Võitjat tervitab rahvas mürisevate kiiduavaldustega, ta kannetakse kätel mitmed korrad läbi rahvamurru. „Näe hullu, hirvitab teine ka veel!“ kuuldu rahva hulgast. „Ära

Engberg ja Peterburist Handvargh. Vahepeal saab Selts omale välja Kadriorus. Nii on siis sportlased välja küsimuses esialgul rahuldatud. Olgugi, et väli linnast kaugel ja korraldamata, kubiseb see ikkagi harjutajatest, kes igal pealelõunal endid sinna koondavad.

9. juunil on jälle rahvusvahelised võistlused, millest mu seas soomlane Taipale osa võtab. 4. juulil on ujumisvõistlused 7 osavõtjaga.

24. juunil paneb Selts toime võidusõidu jalgratastel Tartu—Tallinna vahel. Osavõtjaid on 11.

Marathoni jooks 1914. a.

Paremalt pool „paljasjalgne“ TÕNISSON

tee lolli nalja! Ei tea mis töbi tal' naerda õige on? Sa ei saa aru, nutab ju päris teine!“ on vastus teiselt poolt, kuid selgusele ei jõuta. Hiljem on mees päevapildi-aparaadi ees, täielikult riidesse pandud, ning keegi ei suuda uskuda, et see mees omal jalul Baltiskist Tallinna on jooksnud. Vahepeal on väikeste vaheaegade järgi ka teised võistlejad kohale jõudnud. Inimesed lahkuvad kohalt, oma isiklisi muljeid teineteisele edasi andes. Juttu jätkub mitmeks ajaks.

Nii pakuvad V. S. „Sporti“ poolt korraldatud võistlused 1913 a. jooksul alati uut. Tegevus on kirju, tehakse katseid igal spordialal. Korraldatakse mototsiklite võistlused 19. mail. Samal päeval korraldab V. S. „Sport“ esimesed rahvusvahelised kergejõustiku võistlused Eestis. Osa võtavad Soomest Hornborg, Jefimov,

Esimeseks tuleb Kihermann (Riia „Mars“) kohale. Augustikuus kutsutakse peakoosolek kokku, kus endine juhatus ametist tagasi astub. Koosolek valib uue juhatuse järgmises koosseisus: Keisermann, Rosenstrauch, Alun, Biek, Sternbeck ja Magnus. Seltsi esimeheks valitakse Keisermann. Et selts seniajani pole saanud omale korterit muretseda, peetakse juhatuse koosolekud Magnuse korteris. Võistlused kestavad endise õhinaga, pealegi on varsti suvine hooeg möödas. 8. septembril otsustatakse lõpuvõistlus korraldada kerges jõustikus, missugused peetakse omal väljal Kadriorus. On kavatsueel veel mitmed võistlused eriti jalgpallis. Nõusolekud on selleks saadud Helsingi „Kisa-Veikotilt“ ja Riist, kuid ettenägemata takistuste pärast jäävad võistlused pidamata. Selts hakkab talvise hooaja vastu

valmistama. Kõige kibedamaks küsimused jääb liuvälja soetamine. On vastavad sammud astutud küll linnavalitsuse juures, küll ka eramanikkude pool, kuid tagajärjeta. Palutakse üürida Kadrioru tiiki, Näituseplatsi, Merepuiesteel olevat tsirkuse-aeda, isegi Kaarli kiriku juures olevat kolmenurgelist kapsaaeda püütakse kätte saada, kuid vaev jääb ilmaaegseks. Sest eitavad otsused aina sajavad. Selts ajab talve ilma liuväljata üle. Korraldatakse läinud aasta eeskujul Nikolai gümnaasiumi maneeshis turnimise ja maadluskursused, peetakse paar uisuvõistlust ning selles seisabki Seltsi sportline tegevus 1913/14 a. talvisel hooajal.

Tegevus 1913 a. jooksul on õige laialdane olnud noore Seltsi kohta. Võistlusi on toime pandud omavahelisi 7, avalikke 8, pidusid 2. Juhatus on koosolekuid pidanud 50, peakoosolekuid 5. Aasta lõpul on Seltsi liikmeid 137. Auliikmeks on valitud tolaeagne linnapea, kadunud riigimees Jaan Poska. Seltsi eelarve määratakse kindlaks 3500 rbl. peale. Juba see summa tunnistab edu Seltsi elus. 15. jaanuaril 1914 a. kutsutakse peakoosolek kokku. Juhatusse valitakse h-rad A. Rosenstrauch, Aug. Magnus, E. Klee, P. Viilup, Otto Silberg ja Villi Gorodejev. Esimeheks jääb Rosenstrauch. Juhatusel läheb korda ruumid muretseda, Narva maanteel asuvasse Läti klubisse, kus ka juhatus koosolekud peetakse. Tali läheb vaikselt mööda, ainult maadlemine ja turnimine läheb täies hoos Nikolai gümnaasiumi maneeshis. Paremad võistlejad, nagu uisutajad Kuk k ja Tshutshelov ja maadleja Puks lõikavad väljaspool kodumaad loorberid. Mõned suuremad pidud korraldatakse „Estonia“ kontsertsaalis ja Kanutit Gilde ruumides. Ees seisab jällegi suvine hooaeg, kus ka spordi edendamiseks laialisemad väljavaated avanevad. Õige vara algavad kergejõustiku võistluste korraldamise tööd. Maa ei ole veel lumest vabenenud, õhku täidab jääne vilu, kuid selle peale vaatamata avatakse hooaeg paigavahe jooksuga. Kuk k, vabanedes talvistest võistlustest ja traineerimisest, andub jälle võistluste korraldamistele. Läinud aasta eeskujul korraldatakse Marathoni jooks; muu sees peetakse jalgpallivõistlust Helsingi „Kamraterna“ vastu. Kuid suvine hooaeg lõpeb enneaegselt, enese selja taha jättes kogu võistlusi mitmel spordialal. Vahe peal on ka ilmasõda lahti puhkenud, mis oma mõju sportlase tegevuse peale avaldamata ei jäta. Suur osa noori jõudusid, tüsedamad töötajad Seltsi elus, kistakse tegevuse juurest eemale tegevasse väkke. Järelejääjad, perekonna-inimesed, kellele oma tähtsamad päevamured raskusi teevad, ei suuda tarvilikku elu ja värskest Seltsile anda. Kuk k, tugevam tööjõud Seltsis, alustab uue seltsi „Olümpia“ asutamist, missugune töö Kuk k'e „Sporti“ tegevusest eemale kisub. Seltsi elu

on suikumisel. Juhatus koosolekuid peetakse vaevalt üks kord kuus.

Nii kestab ikaldanud seltsi tegevus kuni 1916 a. — Eriti võistlusvaene on 1915 a., kus kus ainult mõned võistlused oma vahel kergejõustikus ja jalgpallis toime pandi. Kergejõustik on seltsil alati nõrgaks küljeks olnud, pealegi lahkusid juba 1914 a. paremaid võistlejaid, Kiilim, Uusna j. t., „Kalevi“ seltsi üle minnes. Ülemineku põhjuseks oli 1914. a. korraldatud ülevenemaaline olümpiad, kuhu „Kalevi“ oma poolt võistlejad välja saatis, kuna „Sport“ oma võistlejatele ainelise kehvuse tõttu osavõtmist võistlustest võimaldada ei suutnud. Kuid selle eest areneb võimsalt jalgpall, millest eelpool pikemalt sõna võtame. 1916 a. tegevus algab sama kiduralt. Kuk k on seltsist lahkunud „Olümpia“ seltsile alust pannes ja selle juure tegevusse asudes. „Sportil“ puudub tarvilik väli, mille puudumine igal sammul ennast vales tunda annab. Seltsi etteotsa valitakse August Magnus. Seltsi elus on jälle tõusu märgata. Kõik jõud raputavad enesest maha painajana muljuva ükskõiksuse ja asuvad usinusega töö juure.

1916 a. muutub jällegi pöörde ajaks seltsi elus. Selts saab omale välja, mille leidmine õige omapäraseks juhtumiseks kujuneb. Ühel ilusal päeval on mõned seltsi liikmed välja-„otsimisega“ aega mööda saatmas. Käesoleval juhtumisel tullakse tagasi raudtee ääres olevat Maieri heinamaad vaatamast, kuhu väljaks kõlbuliku kohta loodeti saavat. Lootustes petetult sammuvad väsimata otsijad mööda T. Vaestekooli tänavat linna poole. Meeleolu kõigil raske ja rõhutud. Vaestekoolist mööda minnes, teadmata millest huvitatud, vaatab üks neist kooli ümbritseva aia laudade vahele tekkinud praust sisse. Peale lühikeseajalist silmitsemist, hüüab see kaaslasi, kes vahepeal edasi sammuvad, enese juure tagasi ja palub paljutähendaval näol ka neid omakorda aia vahelt sissepiiluda. Avaneb järgmine pilt: kool on suure roheline aasaga ümbritsetud, täitsa lage, väljaarvatud mõned kapsa- ja kartulipeenrad, mis koolijuhataja omandus. — Mehed vaatavad sõnalasumata üksteisele otsa ning tumm otsus on tehtud. Asjast kantakse juhatusete ette ning määratakse viibimata komisjon, kellele ülesandeks tehakse rutuliselt aasa lähemalt järele vaadata, omaniku isik kindlaks teha ning üüritingimised teada saada. Selgub, et väli omas ulatuses täielikult nõuetele vastab ning omanik on Toom-Vaestekooli eest hoolitsev Ev.-Lutheri usu konsistorium. Kohe alustatakse läbirääkimisi. Neist selgub, et väljaüürimiseks takistusi ei tule, niisama on ka renditingimised vastuvõetavad. Peatselt on kindel leping tehtud, esialgul 3 aasta peale. Pärastpoole pikendatakse lepingut.

Sellega on Selts enesele saanud välja ja peaaegu linna külje all. Kuid väli on kallak ja tasandamata. Selle kordaseadmine kaubeldakse välja kellegi T.-le, kes aga oma ülesandega, lepingut mitte täpipealselt täites, toime ei saa. Hulk raha on kulutatud, kuid peaaegu asjata. Siis algab töö oma liikmete jõul. Kõik on peale päevatöö seltsi välja kallal ametis; nagu mutid tuhnivad nad välja kõrgemal veerel; lahtikaevatud muld veetakse kärudel madalamasse otsa. Nii tasandatakse väli oma tööjõuga ning seatakse

ja ehitamine on seltsi laeka tühjaks ammutanud ning tuleb jällegi jõupingutusi teha, et kapitaali koguda. Ilmasõja vereväljalt tulevad Hiibi sõnumed üksteise järele: paljud seltsi liikmed on vaenlase kuuli läbi langenud, nende seas ka Rosin, tugevam jõud seltsis. Suvi kaob kiirelt ja vaevalt on väljal töödega lõpule jõutud, kui pehme, valge lumevaip maad katab. Selts rikastab linna uue liuväljaga, mis ühes kelgumäega avatakse. Nii viisi kaob 1916. a. mineviku. Ühe aasta lävelt üle astudes on Seltsi

AUG. MAGNUS †

Kaasaegne seltsi esimees
ja tegelane.

STERNBECK †

võistlusteks täielikult korda. Sest ajast on ka sportlastele uus üldnimi antud teisesse spordiseltsi kuuluva „intelligentsi“ poolt, nimelt „tööliseselts“, kuid sportlane ei punasta seda võõra suust kuuldes, vaid tõstab pea uhkelt selga nende ees, kellel julgust jätkub selle nimega mõnitavalt esineda. Intelligentsus ei avaldu mitte käte rüppeshoidmises, kui tungiv töö tegevusele kutsub. Tehtud töö on palju armsam, kui oma vaeva sinna juurde on lisatud. Sel ajal ehitatakse väljale ka ajutine hoone.

Samal aastal korraldatakse kolmed sõjaväe spordikursused, mille lõpetajatele sellekohased tunnistused välja antakse. Nimetamisväärne võistlus sel aastal ei peetud. Välja kordaseadmine

juhtivatel jõududel, nii ka liikmetel südame pealt raskemad murekoormad veeretatud. On nii kaugele jõutud, et seltsil on oma kodu, oma koht, kus tema liikmed takistamatalt ja rahu-likult harjutada ning lõbustada võivad. Aasta eelarve 12.350 rbl. peale kindlaks määratud. 1917. aasta algul tekib seltsil ka oma jääpallimeeskond, olgugi veel nõrk paremate selleaegsete meeskondadega võistlemiseks. Sel ajal töötasid seltsi juhatuses: A. Magnus, A. Kümmel, J. Kruberg, Sternbeck, Reinans, P. Binnerdorf, Mühldam.

1917. a. algab rahutult. Vene tsaar heidetakse troonilt, rahvas sattub revolutsiooni keerdu. Tulewik on läbipaistmata linikuga kaetud. Läheb

jällegi aasta mööda ilma tähelepanemiseväärt sündmuseta spordi elus. Pealegi on need aastad ja selleaegsed sündmused nii värsked, et nendest pikemalt peatamata võib mööda minna.

1918. a. algab sama teadmatusega. Vahepeal on enamlased võimu eneste kätte võtnud

Teadagi, et spordi edustamisest avalikkuse ees juttugi ei või olla. Harjutusi tehakse oma vahel, kuid kindla kava järele.

Sakslaste võim meie kodumaal ei kesta kaua ja 1918. a. lõpul on nende kelluke Eesti maal jäädavalt löönud. Vabanenud rahvas

Ehitustööd Seltsi väljal 1921. a. sügisel.

Vana tushi-ruumi laotamine. Tagaplaanil ehituselolev maja.

Ehitustööd Seltsi väljal 1921. a. sügisel.

Vana maja ümberpaigutamine omal jõul.

ja tarvitavad vägivaldselt, rahva enamuse tahtmise vastu kättekistud võimu omapäraselt. Kodanikud on sündmuste keerust tülpinud ning nende huvi spordi vastu raugenud. Varsti langeb kodumaa kultuur ilmalaastajate, sakslaste, kätte, kes oma raudse rusikaga kaitseta ja abitud kodanikkude rinnust püüavad välja põrutada viimase lootuse sädeme iseseisvuse peale.

hingab kergemalt, ka seltsi elu hakkab kosuma. Alustatakse uuesti läbikäimist soomlastega, peetakse võistlusi nendega küll Tallinnas, küll lahe taga, Soome vabariigi pinnal. V. S. „Sort'i“ jõud muutub märksa tugevamaks uute jõudude juuretulekuga likvideerimisel olevast „Olümpia“ seltsist, kelle eluküünal is. K u k k e lahkumisega Eesti pinnalt kustuma hakkab. See oli 1920. a.

algul. Ka Tallinna „Kalevist“ jahkuvad samal ajal kogu paremaid jõudusid, nagu h-rad Sa ulmann, Burmeister, Ed. Klumberg j. t. ning astuvad sportlaste ritta. Kuid seltsi aine-line seisukord on väljapääsemataks muutunud, kuna 1916. a. alates, üle jõu käivate kuludega tegemist on olnud välja sisseeadmise alal. Võla koormad on sedavõrd suured, et mõnelt poolt isegi ettepanekuid tehakse seltsi likvideerida ja varandust pantida. Selleaegne juhatus on võimetu ning ei leia mingisugusid teesid, et ainelisest kriisist pääseda. Juhatus üksikute liikmete omapärase ja kinnise tegevuse tõttu ähvardab selts surmale suikuda, mille pärast teatud grupp seltsi liikmeid kihutustööd hakkavad tegema rutulise peakoosoleku kokkukutsu-miseks. See läheb ka korda. 1920 a. juulikuu algul kutsutakse peakoosolek kokku ja valitakse uus juhatus järgmises koosseisu: Kiisel, Lossmann, Jaanvald, Tomson, Ende, Võntso, Saulmann, J. Magnus ja Tõnisson. Peab juure tähendama, et 1918. a. lõpul suikus igavasele unele seltsi tugevam jõud August Magnus, kõiki seltsi liikmeid sügavasse leina jättes. Sama raske kaotus oli Sternbeck'i surm, kes Eesti iseseisvuse eest võideldes punaste bandede surmava kuuli läbi elu kaotas. Nende kahe elujõulise mehe kaotamine oli mõjuvaks põhjuseks Seltsi jalgealuse kaotamiseks.

Üesti valitud juhatus, Seltsi juhtimist oma kätte võttes, pidi puhtsüdamiselt tunnistama, et Seltsi seisukord tõesti katastroofiline oli. Igalt poolt ilmuvad võlauskujad, kes juba aastate kaupa on pidanud asjata võla tasumist ootama, kuid laegas on tühi (vistitist 167 marka leiti laeka põhjast).

Kõiki neid asjaolusid kokku võttes hakkab juhatus täie hooga tööle h-ra B. Kiiselig a eesotsas, kes esimeheks valitud. Kõik seltsi liikmed, kogu jõudu kokku võttes aitavad kaasa seltsi jaluleseadmises. H-ra Kiisel toetab

seltsi rahaliselt suuremate summadega ning teeb tööd seltsi heaks, laia rinnaga teiste ees sammudes.

Korraldatakse endiste aastate eeskujul rida huvitavaid võistlusi, mis suuremaid summasid sisse toovad ja seltsi rahalisest kitsikusest välja aitavad. Lühikese aja jooksul on võlad tasutud ja 1921. aasta peakoosolekul selgub aruandest, et laekas üle 113.00 marga puhast raha seisab, kuna eelarve üle miljoni marga suurus vastu võetakse. Jällegi oli selts päästetud ja lootuse järele ei suuda enam ükski äpardus seltsi jalgealust kõigutada. Kahe viimase aasta jooksul on Seltsi varandus mitme võrra suurenenud. Võistlusväli on läinud aastal 15 meetri võrd laiendatud ning väljale uus maja ehitatud. Kulude tasumiseks on laekast välja antud üle 750.000 marga.

See lühikene seltsi tegevuse kirjeldus laseb kokku võttes oletada, missugusid valu- ja vaevarikaid päevi noor selts on pidanud üle elama kümne lühikese aasta jooksul. Viletsusetormid on nii mitu ja mitu korda hävitavalt temast üle on käinud, enne kui suudeti seltsi kõikumata alusele seada. Hällipäevalaps mälestab sügava tänutundmusega kõiki, kes valvel olid tema käekäigu eest, kes väsimata tööd on teinud, et teda raskematel silmapilkudel toetada, küll jõuga ja nõuga. Nüüd, kus selts lapsekingadest välja astunud ja täiejõulise tegurina Eesti spordipõllul tegutseb, on aeg meelde tule-tada ja hinnata nende teenusi. Kõige tugevam käepigistus neile. Jatkaku nad oma tegevust ka edaspidi samaviljakalt. Eesti vabariigi kodanikkudele, kelle poolehoidu selts võitnud, olgu suurem tänu lahke kaasabi ja toetuse eest. Pandiks selle vastu teeb selts enesele pühaks kohuseks tööd teha võrsuva nooresoo kallal, kes seltsi lipu alla kogunud, neist tublisid, tugevaid ja tuliseid isamaalasi kasvatades.

JALGPALL.

Jalgpalli mängu tuleb esimeseks spordiharuks pidada, mis meie kodumaa noorsoo juure teed leidis ja mille harrastamise juure tõsiselt asuti. Sellepärast olgu jalgpallile esimene üksikasjalisem pühendus käesolevas albumis. Ei ole ükski spordiharu Eestis seda sooja vastuvõtmist ja tulist poolehoidu leidnud kui jalgpall. Suvisel hooajal jätavad jalgpallivõistlused oma varju kõik

teised spordialad. Mitu nädalat enne suuremaid võistlusi tõuseb huvi äärmuseni. Tehakse eeldusi, lüüakse isegi suuremate summade peale kihla ja võistluspäeval on väli inimestemüüri-ga piiratud, kes huvitusega ja põnevusega iga võist-lussilmapilku jälgivad. Huvi kasvab iga päevaga, tunniga, minutiga. Igast ärapeetud võistlusest tehakse edespäiseid eeldusi järgmiste võistluste-

kohta ja oodatakse kannatamatalt silmpilku, mil eeldused tegelikult läbi viiakse võistlusväljal.

Kõige suurem teene jalgpalli mängule aluselanemises meie kodumaal, tuleb kooliõpilaste arvele kirjutada. Aastad viisteist tagasi võis tähele panna noori koolijüngrid, kes igal vabal silmapilgul omavahel kokkulapitud summa eest muretsetud jalgpalli pörutasid igapäevastes saabastes, neid haledal kombel lõhkudes, mis vanemate kui ka kõrvalolijate täieealiste inimeste tõsise meelepaha esile kutsus. Jalgpall oli sel ajal Eestis uudis. Ei teatud määrusi, ega reeglid. Trobikond noori mehi jagatakse kahte osasse, pall seatakse keskele ja „mäng“ algab. Ei vahekohtuniku ega muud sarnast üleaurust uhkust; kokkumäng puudub täiesti. See on mees, kes palli kätte saab ja jalaga selle pihta kõige tugewama hoobi suudab virutada. Muidugi on sageli juhtumised, kus pall salakavalalt väljasirutud jala eest kõrvale põikleb ja hoop vastase ehk ka oma mehe sääreluude vastu peatub, kuid see ei ole õnnetus. Igaüks oli ise vastutav oma liikumisabinõude julgeoleku eest. Võitja pool oli see, kes palli rohkem kordasid vastase väravatest ehk selleks ülesseatud kahe kivi ehk riieühniku vahelt läbi vedas.

Praegusel ajal tarvitavad viimaseid ainult algajad. Umbes 1910. a. algab jalgpalli ärkamisaeg. Koolidest lahkunud noored mehed koguvad end ja moodustavad esimesed kindlad meeskonnad. Harjutamiseks tarvitatakse avaramaid väljasid, nagu Lasnamägi, Batarei plats, Näituse plats. Muretsetakse ühtlased särgid, et meeskonnad välimiselt mitte silmahaavavaks kirjuks koguks ei kujuneks.

Esimesed jalgpalli-meeskonnad valivad endile kõlavad nimed; nagu „Merkur“, „Meteor“ jne. Suurearvulise rahvahulga pealtvaatamisel peetakse pühapäeviti ägedaid võitlusi. Pealtvaatamine on tasuta, mis igatahes kaasamõjub pallimängu edenemisele ja poolehoiu võitmiseks; pealtvaataja ei tarvitse kopikaid „tühja asja“ peale kulutada. Püüan paari reaga lugejatele toleaeagsete võistluste muljet edasi anda.

Ilus, suvine ilm. Pealelõunane päike särab kõrgelt naeratavalt alla Kadriorust läbi ruttavate inimurru peale, mis musta joonena ülesse Lasnamäele venib. Kõik tõttavad vaatama ägedat lahingut „Meteor“ ja „Mercuri“ vahel; koha peal on juba võistlejad endid valmis seadnud ja ootavad märguandmist. Juurdejõudnud pealtvaatajad seavad end mänguvälja veerele koduselt. Laotakse lina murule, kuhu asetatakse suupärane eine; isegi pudel „haljast“ ilmub nähtavale, mille kaela meessoos esitajad otsekohe suhu pistavad ja pudeli põhja pikk-silmana päikese poole tõstavad, nagu oleks sellele ei tea missugused vaatamiseväärte plekid tekkinud. Peale lühikese-ajalise ülespoole sihtimise annab „taevalaotuse uurija“ pudeli kõrval

istujale edasi, et ka see „fakti konstateeriks plekkide suhtes“. Ise aga tormab suure isuga suupistekuhja kallale. Varsti on „loodusest huvitatud“ meeste pead soojad ning lasevad tabavaid märkusi võistlusväljal edasi-tagasi liikuvate võistlejate pihta. „Seltskonna“ ümbrust dekooreerib kirju ilustus rohelisel toonil munakoortest, vorstikestadest, pudelikorkidest ning muust kraamist, mida käsikorvidest ja pakikestest välja-kuhjatud toiduainete tagavarast tarvitamiseks kõlbmataks tunnistatud. Niisugustest kirjutest gruppidest on terve väli ümbritsetud. Mõnes grupis lüüakse ägedalt kaarta, teises mängitakse muid mängusid, nagu „viimane paar välja“ jne. Isegi paar noortmeest lõõtspiliiga on kohale jõudnud, kelle ümber teatud kiht noortsugu „tantsu lüües“ kogunud. Võistlus on alanud. Mängijad jooksevad, palli enese ees ajades, risti ja põiki üle välja, kukkudes, komistades ja lõpmata palju higistades.

Mäletan veel veteraani Kiilim'i, kes tol ajal äärmist mängides oma pikkade, sirgete kootidega väledalt palli enese ees kihutades ja tagant pealeajajaid kaugele maha jättes ühe värava alt teise liigub. See oli selleaegne mängutaktika. Palli edasiandmisest polnud juttu, iga mees tegi tööd iseseisvalt. Fiskar togib, keskpool kaitsjat mängides, palli üleüldiste rõõmuhõiskete saatel, nagu mõni Rooma-aegne müüripurustamise masin. Juba sel ajal on kuulsad O. Silber ja Luik oma „brillantlöökidest“ poolset. Imestust väljakutsuv väle oli kadunud Tõnso väravas. Julge, rahulik, täielise väravavahi kehastus ise. Võistlejate seas on veel pikk Kärt, Feldt, Abrams, Raup, Jõepere jt., kellest osa juba ammu spordiväljalt lahkunud.

Võistlust peetakse väsimata tahtejõuga. Pealtvaatajate hulk silmitseb välja müürina ümbritsedes. Ülaltähendatud seltskondadest on need, kellel jalad veel elutilga tarvitamise peale vaatamata tegujõulised ja suudavad veel tööst väsinud keha välja veereni kanda, kah ligemale tikkunud, Juhtub ka, et pall mängupiirist välja lendab otse seltskonna keskpunkti, seal äärmist hävitust tehes, pooleli tühjaksjoodud pudelid ja söögiasju laiali pildudes. Seda kiljatust ja ahastust naissoo ning südame väljapuistamist meessoos poolt, kes kudagi seedida ei suuda katastroofi: „Kurad võtaks ogaraid! Jooksevad, kui jaurad, ühe pallitükikese järele ja pilluvad terve „grüünepealse sisseseade laiali!“ lausub mõni tõsine „majaisa“, vihaselt rusikat võistlejate poole vibutades.

Sarnased juhtumised teevad üldist nalja. Päike hakkab loode poole vajuma ja mäng katkestatakse. Üleni higised, mullaga kaetud vahvad võistlejad lahkuvad väljalt kraani alla pesema, äärmise lõbutundega omale vett lastes. — Kindel „kollide“ arv jääb suuremale osale pealtvaatajatest teadmataks. Tont ise selle

„müdüna“ seas aru saanud, kui palju neid kummagile poolele löödud. Silmitsejate poolt on enam vastuvõetavamad üksteise upakilelõõmised, sääretorude vigastused ja suuremad vahejuhtumised väljaspool mängupiiri lõbutsejate, mille „sisemist korda“ äpardanud pallilööök on rikkunud. Mängust tõsist huvi tundjad on suurem osa õppivat noorsugu, kes ootavad

haru võimsate hüpetega edasi. Koolides, selt-sides ja oma vahel moodustatakse meeskonnad, kes kavakindlalt harjutama hakkavad. Muretsetakse määrused, püütakse välisrahvaste juures maksvaid jalgpalliseadusi teada saada. Mõned võistlused peetakse läbisõitvate väljamaa laevade meeskondadega, kuid nende poolt saadud juhtnöörid on kindluseta, aluseta.

Soome „Kamraterna“ jalgpalli meeskond 1914. a. Tallinnas.
Paremal pool ääre peal V. EKLÖF.

Moment „Sporti“ ja „HKV“ vahelisest jalgpalli võistlusest 1915. a.

silmapiiku, et võistlejatega seltsis väljalt lahkuda, tee peal kuulnud vanemate võistlejate peetud võistluste kohta käivaid seletusi isukalt kuulata ja neid kõrva taha kirjutatada. On ju koolides asumas meeskonnad, kes omavahelisi võistlusi peavad. Iga viimne sõna ja selgitus tarvitatakse näpunäitena. Need on kodumaa jalgpalli edinemise esimesed sammud. Silt läheb see spordi-

Abi sell alal tuleb lahetaguse vennasrahva — soomlaste — käest, kelle võõrsilkäikudest edaspidi sõna võtan. Ka venelaste juures on midagi õppida. Jalgpall hakkab hoogsalt edenema, kuigi ainult Tallinnas. Provintsi pole see vool veel suutnud tungida, peale Tartu, kui ülikoolilinn, kus palju haritud ja tugevat jõudu. Jalgpall saab rahvusliseks spordiks ja on seda

seniajani. Kergejõustik ning teised spordialad ei leia seda poolehoidu, mis meeskondadevahelistele võistlustele osaks saab, eriti jalgpallile.

Mitte üksi jalgpalli-meeskondade ning mängust huvitatud isikute ja mängijate arvuga hinnates ei saa edenemist konstateerida. Võistlus-

vaheldust ei leidu. Siin tuleb ajajärk, kus võistlusi hakatakse korraldama väljamaalastega. Esialgul läheb see korda ainult soomlastega. Mõjuvaks asjaoluks on siin kerge ühendus lahetaguse vennasrahvaga ning sugulusesidemed. Ühendus Vene rahvaga, kelles eestlased rõhujat

Moment „Sporti“ ja „HJK“ vahelisest jalgpalli võistlusest Tallinnas 1921. aastal.

Kokamägi ja P. Johanson („HJK“) palli pärast võitlemas

Eesti meister — V. S. „Sporti“ jalgpalli „A“ meeskond.

Pahemalt paremale poole: Maurer, Roost, Tell, Kokamägi, Klaos, R. Paal, Javorsky, H. Paal, Kuulmann, Üpraus ja Kirpson.

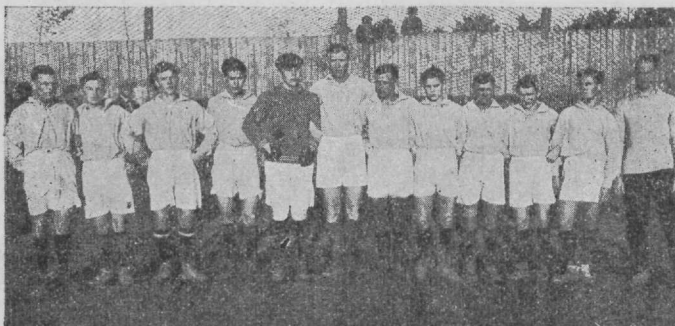
tehnika on arenemisel, kokkumäng kaalub juba üle füüsilise jõu tarvitamise. Edasiandmismäng võistlustel on juba silmapaistev, kuigi kindluseta. Esinevad meeskondades küll veel „solistid“, kes kokkumängu ignoreerides oma soolosit tarvitanes mängus lövi-osa oma kätte kisuvad. Kodumaa meeskondade vaheliste võistluste tagajärjed ei suuda asjale parandust tuua, sest mängutaktika on sedavõrt ühesugune kõigil ja

ja surveavaldajat näevad, ei sobi ka spordi alal. Seda enam on juhuseid Soome meeskondadega kokkupuutumiseks ja nendega peetud esimesed võistlused on aluseks uue ajajärgule kodumaa jalgpalli ajaloo. Nagu igapäev teada, on Soome spordi-alal, samuti ka jalgpallis aastat 10 meist ees. Tol ajal, kui meil jalgpall alles uudisena elunäitelavale ilmus, oli ta Soomes juba teataval kõrgusel. Meie sugurahvas, soomlased, olid

tol ajal juba järjekindlalt välisrahvustega jalgpalli võistlusi pidanud ja teatud seisukoha sel alal omandanud.

V. S. „Sporti“ meeskond teeb esimese kutse soomlastele 1914. a. Esimesteks külalisteks on „Kamraterna“ meeskond. Võistluse tagajärg on ootamata 4:4, mis oletada laseb, et meie jalg-

meeskonnaks Eestis. Omal ajal pidi spordi meeskond küll alla andma is. Kukk'e poolt asutatud „Olümpia“ meeskonnale, kuid mitte kauaks. „Olümpia“ seltsi likvideerimisega astub nimeetatud selts in corpore „Sporti“. Sest ajast on V. S. „Sport“ jalgpallis võitmata kuni käesoleva ajani.

Eesti meister V. S. „Sporti“ jalgpalli „B“ meeskond.

V. S. „Sporti“ jalgpalli „C“ meeskond.

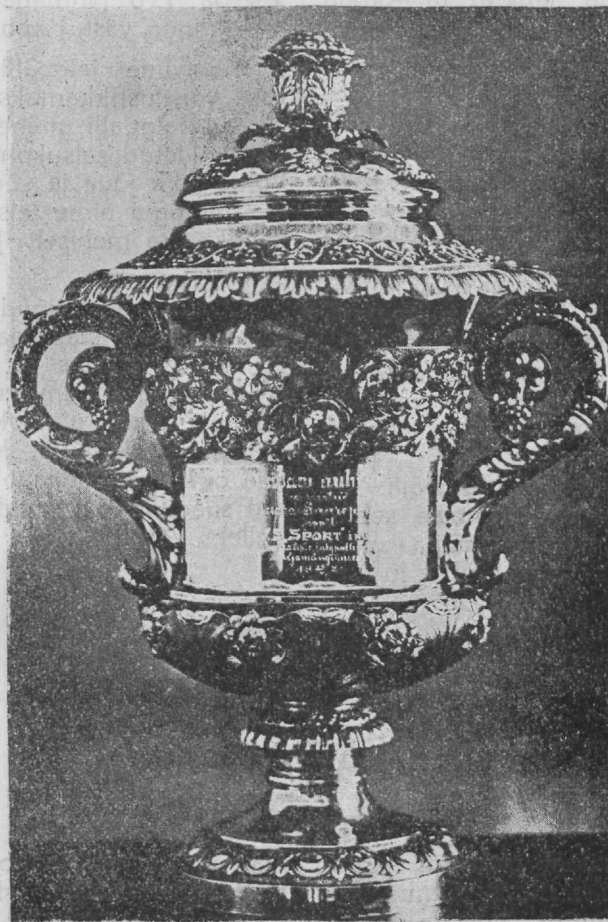
palli meeskond sugugi nii nõrk ei ole, olgugi et nimeetatud Soome meeskond esimesse klassi ei kuulu. Sest ajast alates on sportlastel alaline ühendus soomlastega, kes oma külaskäikusid sagedamini ette võtavad. Nii on järgmisel aastal sama meeskond Tallinnas sportlaste meeskonna vastu võistlemas ja võidab 4:0, kuna Soome külaline „Kisa-Veikot“ kaotusega 1:0 vastu Tallinnast lahku.

Soomlastest uut jalgpalli taktikat omandades, kujuneb „Sporti“ meeskond võimsamaks jalgpalli-

Esimene hea külg, mis sportlased soomlastelt omandasid, on absoluutne kokkumäng. Solistid püüavad täielist kontakti luua kaasmängijatega. Edu on silmanähtav. Sportlaste meeskond võidab ülekaaluga kuni 1920. a. Vahepeal on ka teised meeskonnad edenenud „Sporti“ taktikat omandades, et teatavat tasakaalu hoida sportlaste vastu. 1921. a. jalgpalli-hooaeg algab saatusliku hoobiga tervele meeskonnale. Talve jooksul on mõned jalgpallivõistlejad, kes okupatsiooni ajal

Eestist lahkusid, kodumaale tagasi tulnud, endid „Sporti“ seltsis registreerinud ja kevadel ühes meeskonnaga harjutused käsile võtnud. Maikuul määratakse kindlaks võistlus Soome meistersmeeskonna „Helsinki Jalkapallo Klubi“ vastu. Neli päeva enne võistlust lahkuvad meeskonnast ette teatamata optandid, uuesti asutatud „Tallinna Jalgpalli Klubisse“. Neid on

sama tagajärjega. „Eesti Spordileht“ pühendab küünrapikkused artiklid kalevlaste hiilgavast võidust, liigitab Tallinna jalgpallimeeskonnad kahte liiki: esimesse muidugi eestkätt „Kalevi“ ja Klubi-meeskonda asetades ja kolmandale kohale „sportlasi“ paigutades. Leht on kindel, et see nii on ja ka nii jääb. Kalevlaste ja nende poolehoidjate vaimustus ei tunne

ED. SAAREPERA poolt annatud rändav karikas.

Esiimest korda võitis karika „Sporti“ meeskond 1921. a. üleriiklistel jalgpalli esivõistlustel.

arvu poolest 5. Soomlastele seatakse kokku-mänguta meeskond vastu ning võistlus lõpeb saatusliku tagajärjega 7:0 sportlaste kahjuks. Kuid see hoop ei kohuta järeljäänud mehi. Uue jõuga asutakse lõhutatud meeskonna endise kõrgusele tõstmise juure. Harju maakonna esivõistlustel kaotab „Sport“ juhuslikult Tallinna jalgpalli klubile ebaõnnestanud meeskonna koosseisu tõttu 1:0. Klubi lüüakse kalevlaste poolt

piirisid. Kuid kuu aega hiljem on kalev-lased sunnitud tunnistama, et nemad kunagi nii armetult lüüa pole saanud, kui järg-nevatel üleriiklistel võistlustel. Sportlased purus-tavad oma vastase hea kokkumänguga ja kiire tempoga täielikult, neid 3:0 võites. Ka Klubile tasutakse eelmine kaotus tagajärjega 5:3. Sellega on „Sporti“ meeskond Eestimaa meister juba 3 aastat. „Spordilehe“ vaimustus langeb kiirelt

allapoole nulli ning veerupikkuste võistluste kirjelduste asemel avaldab leht järgmise numbri tagumisel küljel mingisuguse iselaadi tabeli võistlustagajärgede üle, millest selle kokkuseadja arvatavasti isegi jagu ei saa ega võitjat välja lugeda ei oska.

Ka B. klassis on võitjad sportlased, kalevlasi 1:0 ja klubilasi 4:0 vastu võites. Vahekohtuniku mitteerapooletuse tõttu, kes võrdlemisi väikse süüteo pärast parema mängija sportlaste C. meeskonnast välja heidab, lahkub meeskond võistluseväljalt. Tagajärg on mängu katkestamisel 2:0 sportlaste kasuks. Imestusega aga leiame „Spordilehe“ jõulunumbri „Kalevi“ C. meeskonna gruppi, keda seal kui C klassi võitjat pildistatakse. Et lugejatele prügi silma puistata, jäetakse kalevlastele saatuslik tagajärg ettevaatlikult avaldamata.

V. S. „Sporti“ ülekaal teiste meeskondade üle on tingitud meeskonnas valitsevast täielisest üksmeelsest ja õigest arusaamisest asja kohta; selle juure veel hoolas ja järjekindel training. Meeste vahel valitseb alaline hingeline tasakaal. Vahejuhtumised ja arusaamatused lahendatakse ilma ägedusteta, isiklikeks minemata, leplikult, rohkem vilunud ja vanemate võistlejate arvamistega rehkendades.

Tänuväärt töö on teinud jalgpalli nii ka jääpalli alal sportlaste meeskonnale soomlane V. Eklöf, kes oma väsimata töö ja suure vilumusega meeskonna peaaegu ümber löi.

Eklöfi ja tema tegevuse kohta „Sporti“ Seltsi juures võtame tagapool sõna. 1921. a. jooksul peetud jalgpallivõistlused väljamaalastega on palju edu annud eriti sportlastele. Sportlased on selles asjas koduma seltsidest ette jõudnud. On peetud võistlusi kõige enam soomlastega, kellelt palju õpitud, mis juures üks Soome parematest meeskondadest. „Kronohagen“ 1921. a. Tallinnas 2:0 lüüa sai. Lätlastega võisteldi Tallinnas tagajärgjega 3:3 ja Riias 3:2 ja 1:0 (viimane tagajärg Läti koondatud meeskonna vastu) sportlaste kasuks.

Tänavune jalgpalli-hooaeg kujuneb nähtavasti võistlusrikkamaks kui kunagi enne. Sellepärast, jalgpalli mehed, tehke tubliste tööd, et kättevõidetud seisukohta edaspidi enesel pidada. Võtke kõik jõue ja südidas kokku, et Eestimaa meister oma nime teisele ei kaota. Äpardused kandke ära mehisel; julgus ja tahtejõud ei tohi langeda.

Loodan, et läinud aasta tublid jõud veel kaua meeskonnas kaasa võistlevad meeskonna au südilt kaitses ja seltsile loorberid lõigates. Andke oma teadmised, oskused, energia edasi noortele, kes ajajooksul teie aset hakkavad täitma. Kodanikud, kelle huvi ja poolehoidu teie oma võitudega olete võitnud, ei tohi petatud saada lootuses teid edaspidi võitjatena näha. Selleks edu!

JÄÄPALL.

Jääpall on meie kodumaal peaaegu sama-väärilise seisukoha kodanike silmis võitnud, kui jalgpallgi. Võistlejate paigutus, võistlusväli ja peaaegu samasuured väravad ühtlustavad jääpalli jalgpalliga. Pealegi on mänguseadused peaaegu ühed ja samad. Jääpallivõistlused on isegi veetlevamad võistlejate kiire liikumise tõttu uiskudel, väikese palli käsitlemine kepiga. Võistlustaktika ja kombinatsioonide võimalus on palju avaram kui jalgpallil. Alati, kus kaks tugevat vastast jääväljal kokku sattuvad, on pealtvaatajaid rohkearvuliselt, kes isegi kärelda külma peale vaatamata huvitusega võistluse lõpuni kohal viibivad ja tagajärge ära ootavad. Ka siin tõuseb huvi silmnähtavalt.

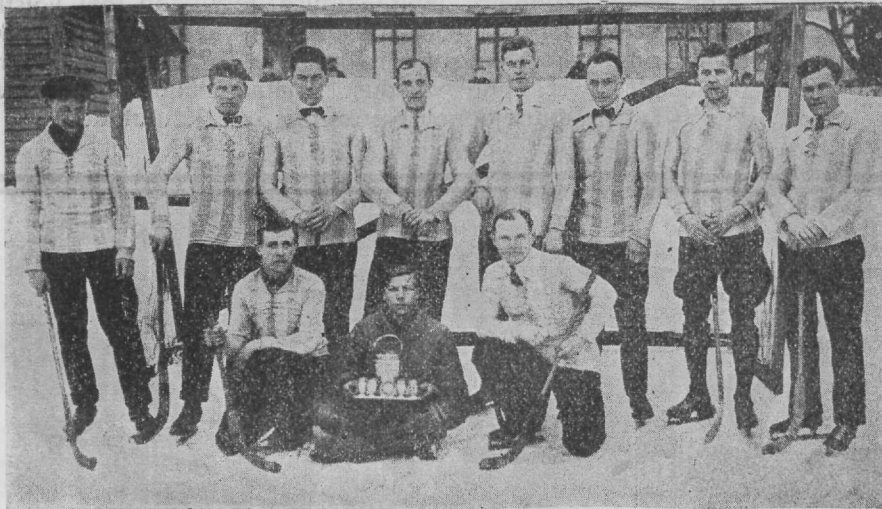
Kuni 1920 a. võisteldi ainult omamaa meeskondade vahel, kuid läinud aastal olid jääpalli alal ka esimesed väljamaalased kohal. Esimesi jääpallimängijaid võis näha umbes 10 aastat tagasi „Kalevi“ ja kohaliku realkooli liivväljadel.

Mängiti tol ajal jäähockey't madalate väravate ja küljelaudadega. Hockey'd arendati Eestis umbes 1918. aastani. Arvesse võttes, et Põhja-maade rahvad enamasti jääpalli (bandy't) harastasid ja sellel alal võistlusi peeti, võtavad ka kodumaa seltsid jääpalli tarvitusele. Nagu eelpool tähendasin, peeti võistlusi ainult kohalikkude seltside meeskondade, peaaesjalikult Tallinna „Kalevi“ ja „Sporti“ meeskondade vahel. Kuni 1919. a. on „Kalevi“ käes jääpalli-alal esimene koht. „Sportis“ ei olnud see spordi-ala kuigi kaugele jõudnud, olgugi, et juba 1914. a. seltsi esimees K u k k Peterburist tarberiistad muretses. Jääpalli edustamisele teeb takistusi oma liivvälja puudumine, kuna sellevastu „Kalevi“ oma liivväljal tublisti edeneb, kavakindlalt mängusid oma vahel korraldades. 1919. a. lõpul uute jõudude juuretulekuga „Olümpiast“ ja „Kalevist“ on sportlaste meeskond tuntavalt kõvenenud ja juba 1920. aastal võidab ta Eestimaa meistri

nime. Ka järgnevatel aastatel võidab „Sporti“ meeskond Harjumaa esivõistlustel tagajärjega 11 : 7.

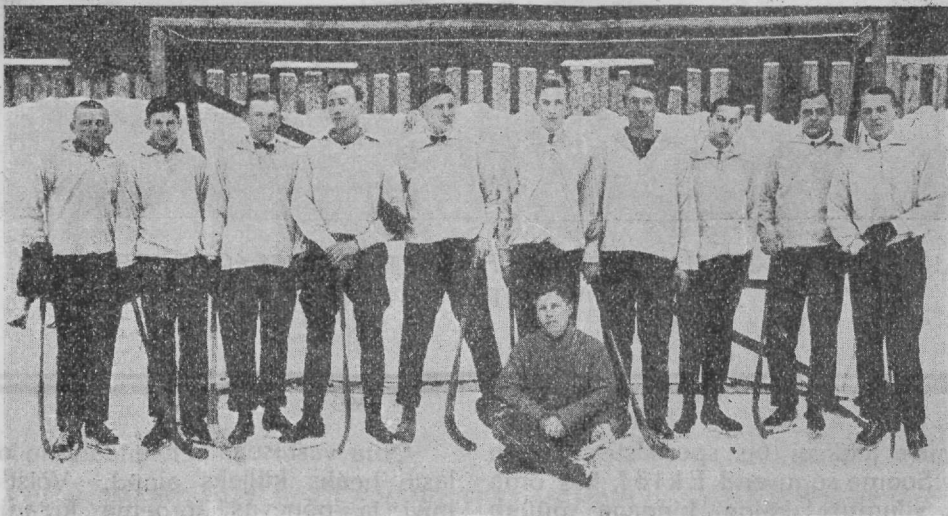
Vahepeal on „Kalevile“ uusi jõudusid juure tulnud h-ra Tammanni ja Erjapea näol, keda Venemaalt Eestisse opteeritud. Et nimetatud isikud Moskva paremate meeskondadega kaasa võistelnud, loodavad kalevlaste poolehoid-

ülesande pealtvaatajate kiiduavalduste all korralikult. Tammanni ja Erjapea kohta tehtud eeldused on tõeks läinud. Mõlemad kujunevad kalevlaste meeskonna selgrooks. Sportlased, kellel uues koosseisus väljaastunud vastane veel tundmata, jätkavad võistlust ettevaatlikult, harva läbitungimise katseid ette võttes; pealegi on sportlaste vasak äärmine Burmeister juba

EESTI MEISTER
V. S. „SPORTI“
JÄÄPALLI A MEES-
KOND.

Pahemalt paremale
poole: Tell, H. Paal,
Burmeister, Rubli,
Saulmann, Klumberg,
Siunde ja Turgan.
All: Bersing, Tamm
(käes pr. Kiiseli poolt
annetud auhind) ja
Üpraus.

EESTI MEISTER JÄÄPALLIS V. S. „SPORT“ B MEESKOND.

jad „Sporti“ täielist lüüasaamist. Viimased omakorda ei mata võidulootusi maha, vaid jätkavad hoolsalt harjutamist. Eestimaa esivõistlustel esinevad kalevlaste juba uues koosseisus.

Peatan selle võistluse ja ka viimaste võistluste juures pikemalt. Võistlus algab kalevlaste ägeda pealesurumisega. Mitu korda on sportlaste väray hädaohus, kuid kaitse täidab oma

10 minuti jooksul võistluse algusest õnetu kukkumise tagajärjel reast välja löödud, mille tõttu sportlastel 10 mehega võistlust jätkata tuleb. Esimene võistluspool lõpeb tagajärjeta. Pealtvaatajad on usu sportlaste võidu sisse kaotanud. Teine pool algab sportlaste ootamata julge ja tugeva pealesurumisega, mis vastased kohmetuks lööb. Nähtavasti on sportlased otsus-

tanud oma nahka kallilt müüa ja see otsus kindlustab nendele võidu. Üksteise järele viivad sportlased kindlate ja keeruliste kombinatsioonidega palli vastaste kaitseliinist läbi ja võistluse lõpuks on pall 5 korda vahekohtuniku poolt välja keskpaika asetatud. Kalevlaste väravatagunen võrk aina kõriseb. Kalevlased on nähtavasti esimese poole-aja tööst nõrgendatud ja sportlaste meeleolu tõusust heidudatud, nii et kaotuse tasumisest juttugi ei olnud. Jällegi on sportlaste meeskonna au päästetud ning peale selle ka rändav auhind jäädavaks omanduseks võidetud. Kalevlased lahkuvad väljalt oma võidulootusi järgmise talvise hooaja peale edasi lükates.

Liliencranzi, kuid tema asemele paigutatakse tugev võistleja A. Klumberg. Kõik neid asjaolusid arvesse võttes ei oska sportlased võistluse tagajärje kohta eeldusi teha.

Veel praegu seisab silme ees pilt, kudas sportlased öhtul enne võistlusepäeva omavahelelises koosolekul kõik võimalused ja asjaolud läbi kaalusid, ülesanded ära jagasid, selle juures kõiki kriitilisi silmapilkusid ette kujutades ning nendest väljapääsemiseteesid otsides. Mitmetunnilise läbirääkimise lõpul on igal võistlejal kindel teadmine, et kui kaotus tuleb, ikkagi kõik selle ärahoidmiseks on tehtud selle asemel, et enne võistlust asjata kelkida ja vastasele suurejoonelist peksmist ette kuulutada.

JÄÄPALLI VÕISTLUS „SPORTI“ JA „KALEVI“ MEESKONDADE VAHEL
26. 12. 21. A. VÕITJA „SPORT“ — 6:1.

1921. a. suve jooksul on sportlaste peresse juure tulnud Soome suguvend Eklöf, kes oma teadmisi ja vilumust kõige hingega püüab sportlastele edasi anda. Harjumaa esivõistlused lõpevad sportlaste haruldaselt väikese ülekaaluga 5:1, pealegi on is. Tammann ja mõned teised tugevamad jääpallijõud „Kalevi“ meeskonnast lahkunud ja uude Tallinna jääpalli- ja murutõnise Klubisse üle läinud. Väikest ülekaalu arvesse võttes on kalevlaste võidulootused jällegi kindlama iseloomu omandanud. Sportlased kaotavad oma meeskonnast 2 tugevamat võistlejat, nimelt Eklöfi ja Bromanni, kellel kui soomlastel esivõistlustest osavõtmine keelatud. Kalevlaste meeskond kaotab Rootsi alama

Oma vastasega rehkendamine on alati sportlaste heaks küljeks olnud. Võistluspäeval on huvi ja põnevus kõrgema kraadini tõusnud. Juba hommiku vara hakkavad spordisõbrad ja asjast huvitatud liuväljal käima järelpärimisi tehes, kas kauaoodatud võistlus ikka täna peetakse või lükatakse see ettenägemata põhjustel edasi. Rahuldavat vastust saades lahkuvad järelpärijad liuväljalt, et vähemalt paar tundigi oma närvisid puhata lasta enne võistluste algust. Nii läheb aeg võistluse tunnini. Juba tund aega enne algust on väli inimeste murruga täidetud, kes põnevusega ootavad võistlejate imumist. Sissekäigust aga voolab pealtvaatajaid alatasa juure. Põnevam silmapilk on kätte

jõudnud. Pall on välja keskele seatud ning vastased täies koosseisus oma kohtadele paigutatud. Vahekohtuniku lirisev vile avab heitluse, mille võidu pandiks on meistermängija nimi ja kallihinnaline rändav auhind. Võistlus algab mõlema poole ägeda pealetungimisega. Pall liigub kiiresti ühe värava alt teise. Mõlemi

lükates Paali ja Telli jalust maha niidab ja kepi hoogu vähendamata ka appitõttajale kaasvõistlejale selle küljekontide vahele laseb põrgata, mille eest tubliste manitseda saab. Lühikese võistluse järele, toob sportlaste pahem äärmine Burmeister palli kiirelt kalevlaste värava ette, annab keskele, kust see tugeva löögiga kalev-

V. S. „SPORT“ JÄÄPALLI MEESKOND 1921.

Pahemalt poolt paremale: Tell, Üpraus, Burmeister, Klumberg, Paal, Saulmann, Saulep, Stunde, Turgan, Behrsin, Tamm.

MOMENT 1922 A. ÜLERIIKLISTEST JÄÄPALLI VÕISTLUSTEST.

„SPORT“ JA TALLINNA TENIS JA HOKEY KLUBI.

poole kaitse teeb ennastsalgavalt tööd. Sportlaste oma, E. Klumberg, ei hooli tutvusest ega sugulusest, vaid lööb külma rahuga oma lihase venna „Lexi“ upakile karistuseks, et viimane palliga sportlaste väravale liig lähedale oli tikunud. Sama süsteemi järele toimetab kalevlaste Ever, kes üliõpilasmütsi kuklasse

laste väravast läbi lüüakse. Kuid see ei kohuta kalevlasi, kes kindlas võidulootuses väljale ilmunud. Varsti läheb ka Klumbergil korda palli oma kätte saada ja sportlaste värava alla viia. Kepp on löögivalmis üles tõstetud ja... kuid ei: pall jääb rahulikult paigale, kuna lööja ise komistades sportlaste väravast kukile võttes

tublit 10 sülda seda edasi sõidutab. Kergendatud õhkamine tuleb suurema osa pealtvaatajate rinnust kuuldavale; värv on päästetud, olugi et kaugele mängupiirist välja viidud. Kiirelt on kord jalule seatud ja mäng algab uue jõuga. Imestamisäärt külmaverega ja ühemeelselt teevad sportlaste tormajad kalevlastele tundmata kombinatsioone, pall liigub käest kätte ning asjata püüavad kalevlased mängu enese kätte saada. Poolaja lõpuks lüüakse vastasele veel kord pall väravasse. See tõstab meeste tuju. Sportlased on enne võistlusi läbirääkimistel ühe asja täitsa kõrvale jätnud, nimelt h-ra Eklöfi trainingi. Ka vastased on sellest küljest petetud; kuigi Eklöf meeskonnas kaasa võistelda ei saanud ja vastane otsusele tuli, et sportlased meeskonna selgroo kaotanud, unustati aga, et tema töö meeskonna kasuks hea tagajärje annab. Sportlaste ennete seisukohta loen igatahes õigeks: tuleb enne võistlusi arvesse võtta rohkem nõrku külgesid ja mitte kunagi ennast julgustada tugevate külgedele peale toetades.

Teine pool aeg algab niisama ägedalt. Pealtvaatajale kerkib tahtmata küsimus keelele, kas suudavad sportlased oma võitu kindlustada või lahkuvad kalevlased võitjatena väljalt. Üürikese aja pärast on kindel otsus käes. Esimese seitsme minuti jooksul on kalevlaste tervelt 3 goali löödud üleüldiste rõõmuhõiskete saatel. Kalevlaste jõud on murdunud. Rõks uitab mureliku näoga mööda välja ringi ning ei teegi katset pealetungivat vastast kinni pidada. Teised teevad küll veel jõupingutusi, kuid asjata; sportlaste kombinatsioonirikas pealetungimine purustab vastase täielikult ning poolaja lõpuks on veel 3 korda pall kalevlaste väravavõrgus

kinni peetud. Ainult Klumbergil läheb korda palli omandada ja seda iseseisvalt juhtides viib selle sportlaste värava alla, kust temal korda läheb, seekord ilma vahejuhtumiseta, sisse lüüa. Sellega päästis „Lex“ oma meeskonna kuivast kaotusest. Kalevlaste meeskond lahkuv rõhutatud meeoluga väljalt ning esimest korda tunnistavad nad puhtsüdamliselt, et sportlastel jääpallis tõesti ülekaal on. Teisiti ei võiks see ka olla peale sarnase hävitustöö; tagajärg 8:1 kõneleb ise seda. Sportlased võtavad mürisevate kiiduavalduste saatel auhinna vastu. Kõik pealtvaatajad teritavad meeskonda, kes end juba 3 aastat järgimööda meistrinimega krooninud.

Need võistlused on tõesti seda väärt, et nende juures pikemalt peatasin. Olgu need ergutuseks igale noorele, kes samal alal spordipõllule tegevusse tahab astuda. Meeskonda astudes olgu igaühel südame peal, et ainult üksmeel, oma vastase austamine ja tubli, järjekindel harjutus võidule viib. Ülearune kepslemine ja vastase mahategemine ei anna tagajärge; igal juhtumisel võib ka kõige tugevam meeskond nõrgemast võidetud saada, kui oma ülekaalu peale liialt kindel ollakse.

Nagu teada, võitis ka seltsi „B“ meeskond meistrinime, millel omast kohast ka suur tähtsus, sest sealt on oodata tulevased esimese klassi jõud.

Lõpuks olgu juure lisatud, et sportlased möödaläinud hooajal Läti külalisi 10:2 võitsivad, kuna „Helsinki Jalkopallo Klubi“ meeskond meid 13:4 löi. See tagajärg kihutagu meie võistlejaid tööle, et lähetagustele järgi jõuda. Kui selleks kindel tahtmine ja visa püü, ei tohiks edu juures kahelda. Jõudu tublid mehed!

KERGEJÕUSTIK.

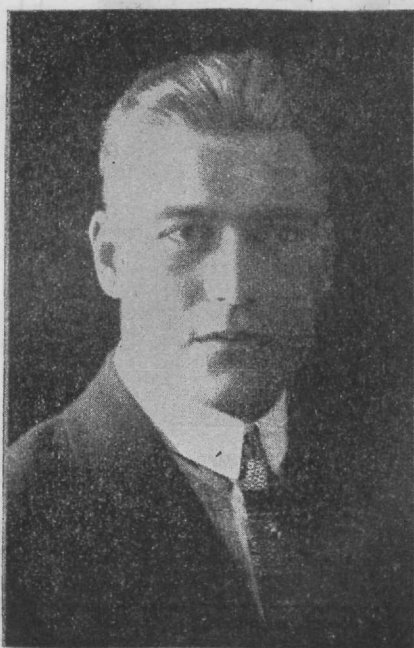
Tähtsam spordi-ala, mille edustamise juures Seltsi tekkimise ajal tööd tehti, oli kergejõustik. Loomulik, et ka noor selts tegevusse astudes kõige esmalt oma silmad pööras kergejõustiku poole ja kohe end selle spordi-ala harrastamisele pühendas. Seltsi esimestel elupäevadel oli tegevus ainult omavaheline; puudub väli, et avalikke võistlusi korraldada. Harjutatakse enam-vähem kohastel vabapaikadel, nurmedel, heinamaadel. Korraldatakse jalutuskäike linnaümbrusesse spordi-abinõusid kaasa võttes; ainult teiste seltside poolt korraldatud võistlustele saadetakse tugevamad jõud.

Kuid see kitsasse raami paigutatud tegevus ei rahulda kuigi kauaks tegevushimulisi sportlasi. Loetakse väljamaalaste, eriti soomlaste, poolt saavutatud tagajärge ning otsitakse teesid ühendusloomiseks, et nende tehnikat ja võistlusviisi lähemalt tundma õppida. Esimene katse läheb korda 1914. aastal. „Lootuse“ aias korraldatakse esimesed rahvusvahelised võistlused, millest osa võtavad peale kodumaa seltside veel Soome paremad võistlejad, kes oma nime ilmas kuulsaks teinud 1912. a. Stokholmi Olympia-mängudel. Muu seas on ka ilma-meister Taipale, kes samal võistlusel uue

ilmarekordi diskuseheites üles seab, kümnevõistleja Hornborg j. t.; ka Venemaa paremad spordimehed on võistlemas. Neid võistlusi korraldatakse Seltsi poolt järjekindlat ning sellest silmapilgust on kergejõustiku alal tõusu märgata, tagajärjed paranevad märksa. Samal aastal korraldatakse ka esimene Marathoni jooks Baltiskist Tallinna, millest Seltsi 10-aastase tegevuse ülevaates pikemalt kõneldi. „Sport“ ise küll ei suuda kuigi palju tugevaid jõudusid võistlustele välja saata; suurem grupp esimese

Lahtipuhkenud ilmasõda viib seltsi tegevuse roobastest välja, hulk tusedaid jõudusid viiakse sporditegevuse juurest eemale. Järeljääjad püüavad küll kõige hingega tegevust jätkata, kuid olukord ei taha kudagi paraneda. Jällegi minnakse üle omavaheliste võistluste peale ning „Sporti“ tegevus kergejõustiku, niisama kõigil spordialadel jääb hulgaks ajaks suikuma.

Elu värskest toob Seltsi 1919. a. „Kalevist“ lahkuvad ükshaaval paremad jõud kergejõustiku alal, nende seas S a u l m a n n, J ü r i L o s s m a n n

S A U L M A N N,

Eesti parem lühikeste maade jooksja,
meister 300 mtr.

klassi jõudusid lahkuvad seltsi lipu alt üle minnes „Kalevi“, kuid „Sport“ ei tunne leina. Ülemineku põhjus on, nagu eelpool öeldud, Venemaa Olympia mängud, kuhu võistlejad üleminejad loodavad osa võtma sõita. „Kalevi“ lipu all. Suuremale osale väljaastunutele jäi see küll ainult vagaks sooviks.

Olgugi, et noorel Seltsil omalt poolt kedagi võistlejate ridadesse ei ole saata, püüab Selts kõige hingega võistlusi korralda, osa võtma kutsudes võistlejaid väljaspoolt kodumaad.

j. t. „Olümpiast“ tulevad juure H. Paal, B ä e r, Osterode ja palju teisi kellest ajajooksul väljakujunenud paremad kergejõustiku võistlejad kodumaal. Uuesti hakkab elu seltsi väljal kihama. 1920. a. korraldatakse rida võistlusi, muu seas ka Marathoni jooks, kus sportlane Jüri Lossmann jällegi Eesti rekordid uuendab — aeg 2 t. 39:30. Selleaastased tagajärjed lasevad eeldada edu sama aasta sügisel Antverpenis peetavatel üleilmistel Olümpia-mängudel. V. S. „Sportist“ sõidavad kaasa J. L o s s m a n n,

OSTERODE
Eesti meister 5000 m.
jooksus

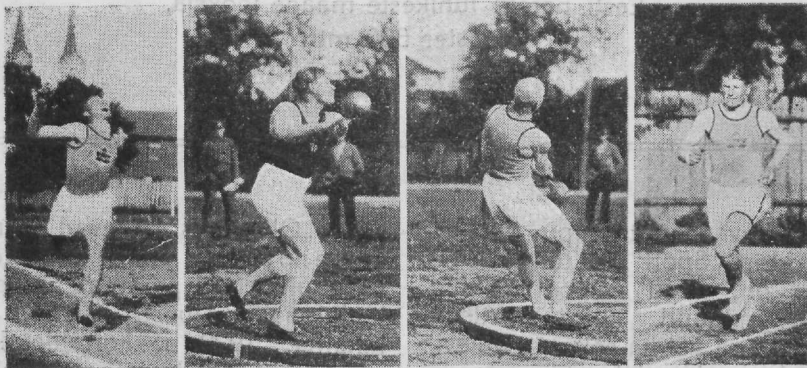

H. PAAL,
parem kesk- ja pikamaade
jooksja,
Eesti meister murdmaa jooksus

F. JAANVALDT,
Eesti parem lühikeste maade
jooksja

MOMENDID 1921 A. ÜLERIIKLISTEST KERGEJÕUSTIKU
VOISTLUSTEST

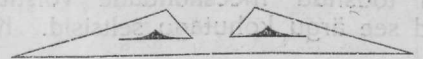
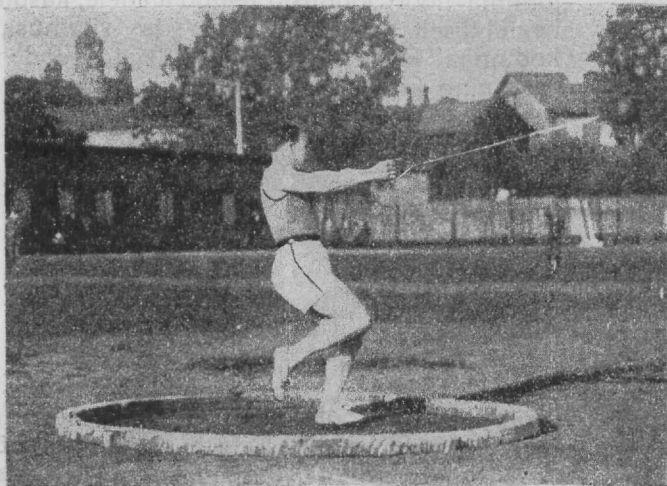

1) Saulmann — Eesti meister 300 meetri jooksus. 3) Preismann
parem raskuse heitja. 4) H. Paal — jookseb 1609 mtr.

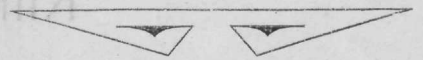
L. BÄER,

Eesti parem lühikese maa jooksja.

ED. KLIMBERG,

Eesti meister haamri viskes.

„SPORTI“ MARATONIJOOKS

15. okt. m. a.

Jooksu algus.

LAAKSONEN ja KOHLEMAINEN.

R. Saulmann ja Hermann kodumaalt saadetavate 20 mehe hulgas. Kõige suurema võiduga kroonitult tuleb sealt tagasi Lossmann, kes Marathoni jooksus teise koha omandas soomlase H. Kolehmaineni järel ajaga 2 t. 32:— (Jooksumaa pikkus 42.750 klmtr.), kuna teised osavõtjad kodumaalt väiksemate võitudega leppima pidid.

Läinud aastal võitis „Sport“ puhta ülekaaluga kalevlaste traditsiooni ümber linna teatejooksu 1. mail ning ühes sellega ka väljapandud auhinna, mida tänavu kaitsta tuleb. Samuti võitis „Sport“ Harjumaa esivõistlustel kerges jõustikus, kuid üleriiklistel võistlustel jäi ta teisele kohale. Esimesele kohale jõub Tallinna „Kalev“, kes kõik oma viimased jõud kokku koondanud; isegi vanad veteraanid, nagu vanem Lepp, Abrams j. t. on esile toodud. Samadel võistlustel seab sportlane Ed. Klumberg haamriheitel uue Eesti rekordi üles — samuti Saulmann 300 meetri jooksus Eestimaa lühikese maade meistrit Pereversini lüües. Võetakse osa ka kodumaa linnades korraldatud võistlustest.

Kurvastavaks nähtuseks võib lugeda, et ei ole seda huvi ja poolehoidu kergejõustiku võistluste vastu sel määral, nagu endistel aegadel. Pealtvaatajaid võistlustel on sedavõrt õredalt, et vaevalt kulud jõutakse katta. Seda suuremaks on huvi tõusnud meeskondade võistluste vastu. Kuid see ärgu kohutagu seltsisid. Kergejõustik

peab edenema, eriti pikamaa jooksud, hüpped, ja visked, mis vastupidavust ja jõudu nõuab. Seda on aga eestlastel küll. See on üldine nähtus, et noored jõud spordiväljale astudes, eest kätt jalgpalli juure asuvad. Sealt omab tema väleduse, vastupidavuse ja tugevuse. Alles hiljem läheb ta üle üksikute kergejõustiku spordinumbrite juure ja valib enesele selle haru, millega kõige parem hakama saab ja mis tema kehaehitusele ja jõule enam kohasem. Kergejõustiku edendamiseks ja üle maa laialikandmiseks on palju kaasa aidanud V. S. „Sporti“ liige A. Ohaka, keda Eesti Spordi Liit läinud suveks traineriks palkas. Hr. Ohaka tegi pikemaajalisi külaskäikusi sisemaa seltsidele, kus kursusi korraldas. Kahjuks on aga Liit hr. Ohaka teenusid, teadmisi ja vilumist liig madalalt hinnanud ning tema mõne kahjutahtlase isiku mõnitamise mõjul tööst eemaldanud.

Selle asemel on aga hr. Ohaka kõige hingega seltsi juures tööl, kus puhtsportlistes huvides kerge, kui ka raskejõustiku edenemise heaks, oma kogemusi kasutab. Olgu kõigile vanematele kergejõustiku sportlastele südame peale pandud, et nad ise hoolt kannaks sama tublide järeleulijate leidmises. Siin peab kindla käega juhtima noori jõudusid teatud aladele, kasutades heatahtliselt oma teadmisi ja vilumust, et kodumaa kergejõustikus võistlejate read täieneks ning kusagil tühja kohta ei leiduks.

KIIRUISUTAMINE.

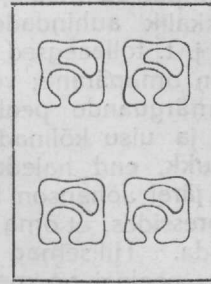
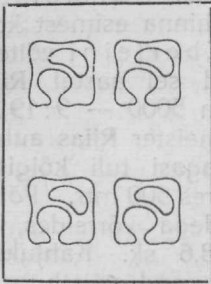
Uisutamissport, kui terviliselt kasulik ajaviide pikadel talve öhtudel, on laial mõedul kodumaalaste hulgas maad võtnud, seda tunnistab elavus ja liikumine meie liuväljadel, kuhu peaaegu kõik noorsugu end kogub. Veetleva muusika saatel sõeluvad uisutajad kiirelt libedal jääl üksikult ehk paaril kaupa üksteise vahelt läbi, ilusaist talve öhtudest rõõmu tundes. See liikuv inimmass, silmipimestava tulevalgusele heledavärvilistes uisutrikoodes ja üliriities, pakub kenat pilti silmale, eriti öhtutel, mil tulevärke ja jääpidusi korraldakse. Osavõtt, võrreldes endiste aegadelega on määratult kasvanud. Aastat viisteistkümmend tagasi oli terve Tallinna peale üksainus uisu väli Schnellii tiigil — „Kommerts uisutee“ kuhu sõandasid lõbutsema minna ainult jõukam kiht elanike, kuna suurem osa looduslisi jääväljasi tarvitasid; kinnikülmanud meri oli suuremaks kogumis kohaks uisu

sõpradele. Ajajooksul on meil siginenud suuremad uisuteed, nagu „Kalev“, „Sport“ ja mõned teised, ning senini suutnud kodanike nõuetele vastutulla, kuid ajajooksul ei jõua ka need äramahutada, uisusportlasi, kelle hulk iga talvega ikka enam kasvab.

Uisutamine, kui võistluse number on üks vanematest. Esimene võistlus uisutamises peeti peeti 1908. a., kust ilmsiks tulevad esimesed jõud kiiruisutamise alal.

Neist tohiks nimetada vennad Johansonid, Kukk, Turgan ja teised, nende nimedega oli alus seatud kiiruisutamisele.

Esimesed kiiruisutamise võistlused peeti kõveratel raudadel, norra sirged uisud leiavad teed kodumaale hiljemalt. Selleaegne võistlusväli Patkulli kraavil, lipudega ja kuuskedega ära ehitud ja välja ümbritsev vall oli alati tiheda inimeste müüri- ja täidetud ja ümbritsetud, kus

CH. BÜRMEISTER,
Eesti uisumeister.

CH. BÜRMEISTER JOOKSEB 1500 M.

CH. BÜRMEISTER RIIAS 1921 A.

A KUKK'E ÄPARDUS 1915 A.
„KALEVI“ VÖISTLUSTEL.

võitjaid mürisevate kiiduavaldustega tervitati. Võistlejad, enne startimist, teevad parves enne võistluste algust paar ringi liuväljal, et end publikumile tutvustada. Mäletan A. Kukke, kelle trikood aupaelad risti ja põiki katavad, rinda ehib rikkalik auhindade kogu. Tema järel Johanson j. t. tollaegsed tähtsamad uisutajad. Start on omapärane; võistlejad lastakse startist lipu märguande peale troppis lahti. Seda müdinat ja uisu kõlinalad klaaskõval jääl. Ees tormab Kukke, end haledal kombel looka vinnates, tema järel Johanson kõigest jõust esimese kannul pressides, et oma senist aupaistust mitte tumestada. Hilisemad algajad jäävad kaugele maha, pealegi on meil uisud mitmekesised. Esimesed mehed on endile juba panshid muretsenud, kuid need ei taha esialgul sobida ja kisuvad mehi kuuskede vahele. Pikka ja vaearikka pressimise tagajärjel on võitja Kukke, keda vägeva huraga tervitakse. Lastakse lahti teine klass, siis naisuisutajad ja lõpuks tõmbenumbrina tagurpidi jooks, mis kõige huvitavam. Mehed liigutavad end kentsakalt, umbes nagu ühe mõlaga liikuma pandud lootsikud. Seda kokkupõrkamist ja võistlus piirist väljajooksmist, üleüldise naerulagina saatel. Tulevad juurde uued jõud Villemsoni, Susi ja teiste näol. Uisuvõistlused hakkavad hoogu võtma 1910. a. alates, peetakse igaaastaseid esivõistlusi hulga osavõtjatega, kes klassidesse jagatud. 1914. a. ilmub uisuväljale, kui võistleja, noor 15 a. Ch. Burmeister. Juba 3 aastase tubli ja sihikindla harjutuse tagajärjel võidab tema 1917. a. Eestimaa uisumeistri nime ja kaitseb seda täna päevani. Tema esimesed ajad on: 500 mtr. — 50,7 sk., 1500 — 2:42,2 sk., 5000 — 9:32,6 ja 10.000 — 19:04,0 sk. Kuni tänaseni on Burmeister 5 aasta jooksul tuntavalt oma aegsid parandanud, mis oletada laseb,

et noorel mehel edu on. Eestimaa rekorditena on tema ajad — 500 mtr. — 49,5 sk. (1922 a.), 1500 — 2:36,7 sk. (1921 a.) ja 5000 — 9:32,0 ja 10.000 — 19:04,0 sk. (1917 a.).

1921 a. võistles Burmeister Riias, kus tema rändava auhinna esimest korda omandas, tugevat vastast, Eberleini võites.

Paremad ajad sel aastal Riias on temal: 1500 — 2:36,6 ja 5000 — 9:19,2 sk. Läänud hooajal on Burmeister Riias auhinda kaitsmas kust ta jällegi tagasi tuli kõigis neljas maas võitjana, mis juures 500 mtr. Põhjamaadel saavutud tagejärgedega võrreldes, hea tagajärge näitas, nimelt 48,6 sk. Kahjuks ei ole Burmeister senini saanud võistluses osavõtta neis riikedes, kus kiiruisutamine tuntavalt kõrgemal järjel seisab, kui meil. Läänud hooajal oli juttu, et Spordi Liit saadab Burmeisteri, kui silmapaistvama kiiruisutaja, Rootsi, ilma esivõistlustele, kuid sõit läks nurja raudu puudusel, mida Liidul selleks välja anda ei olnud. Tuleb loota paremate aegade peale.

Kahjuks ei ole kiiruisutamine enam mitte nii hoogsal järjel, kui endistel aegadel. Võistlejate arv on kokku kahanenud, vanade meistritel asetäitjaid ei ole näha. Mõned üksikud on juure ilmunud, kuid neid ikka võrdlemisi vähe, kui silmaspidada häid looduslike tingimisi, mida pikk ja mitte käre, pehme tali meile annab. Kas Burmeisteril ainuüksi kodumaa ja Seltsi kiiruisutamise lipu au kaitsta tuleb, seda küsimust lahendagu lähem tulevik. Loota tuleb igatahes, et lähemas tulevikus meie Burmeisteri järel ka tei tuulisid uisutajaid näeme. Burmeisteri võidud ja neis saavutatud tagajärjed olgu ergutuseks algajatele. Selleks jõudu ja edu nii Burmeisterile, kui ka igale sportlasele, kes kiiruisutamise alal oma nime kodumaa spordi ajaraamatusse tahab märkida.

RASKEJÕUSTIK.

Raskesport on ala, kust esimesed Eesti mehed välja sammusid laia ilma ning endi nime surematuks tegid ilma spordi ajaloos. Igal spordimehel ja eestlasel on tuntud nimed, nagu Lurich, Aberg, Hackenschmidt j. t., kes olid omal ajal Eesti rahva uhkus ja au. Eestlasel puudus vabadus, puudus igasugune võimalus enese arendamiseks. Puudusid rahvuslised asutused. Eestlasi, kui rahvust ei tuntud. Aastat 30 on sest tagasi, kui noor kohaliku realkooli õpilane, Eesti põllumehe poeg, Georg Lurich õpimisest ülejäänud vaba aja enese jõuarenda-

miseks ära kasutas. Lühikese aja jooksul, kuid sihikindla ja energilise harjutamise tagajärjel kujunes Lurich ideaalseks maadlejaks. Tugevamaid tolle aegseid elukutselisi maadlejaid kerge waevaga võites, murrab Lurich omale tee lahti välisilma, kus ta kõigi rahvuste tugevamad pojad õlgadele surub. Lurich löikab looberisi igas ilma kaares, tema nimi kõlab aasta kümned kõigi spordimeeste suus. Tema järel ilmuvad üksteise järele paljud Eesti mehed, kes oma kangelase jõuga suudavad ära võita maailma paremaid jõumehi. Nii on Aberg, keda

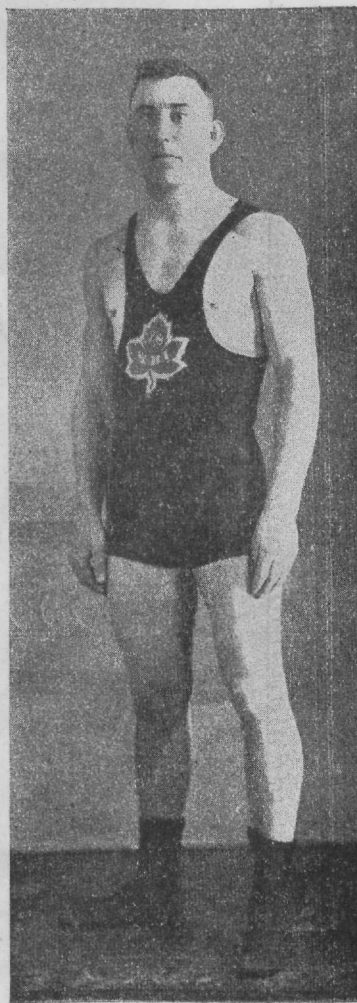
Lurich' omale õpilaseks võtab, üheks paremaks maadlejaks, kellele omal ajal vastast ei leitud. Tervelt kaksaastakümnet rändavad mehed mööda ilma suuremaid linnasi, endid võidumärkidega ja aunimedega kroonides. Lurich'i ja Aberg'i nime kõrval särab sõna „eestlane“. Need olid meie rahva tugevamad ja paremad

igaviku varisenud Eesti kanglaste kehasi võõralt maalt ära tuua ja vaba kodumaa pinda sängitada.

Olude sunnil pidid tol ajal kõik spordimehed oma ala elukutseks võtma ning alles hiljem kujunesid meil välja raskesportlased, kes asjaarmastajatena raskejõustiku alal tegutsema jäi-

A. PRAKS,
Eesti meistermaadleja kerge kaalus.

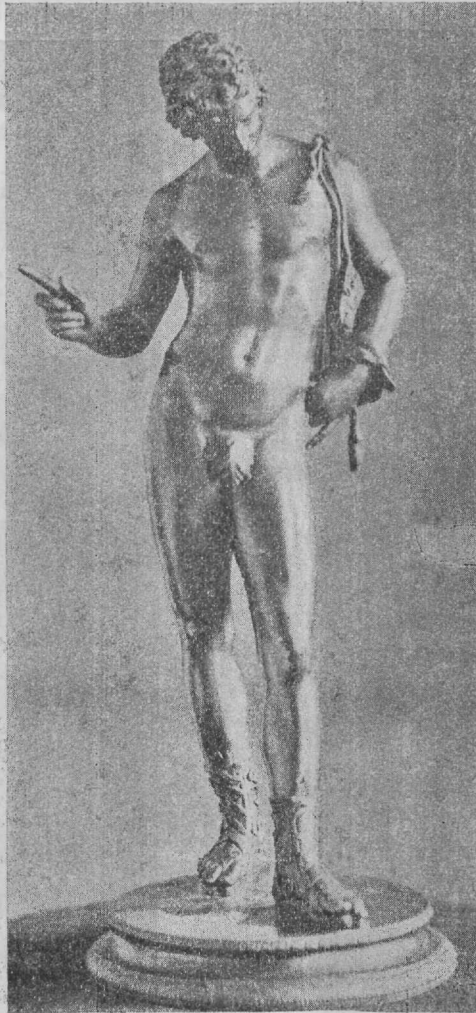
STEINBERG,
Eesti meistermaadleja poolraskes kaalus.

pojad, kes eestlase nime kauge ilma laiali kandisid. Venemaal, Armaviiri linnas tabas neid paari aasta eest hävitav taud ning surm oli esimene, kes neid jäädavalt õlgedele surus. Mõlemad paigutati kõrvuti võera mulda, kus nende und segab venerahva nälja ja viletsuse hädakisa. Lähemal ajal olgu meil sportlastel ülesandeks

vad. Nimetada oleks neist maadlejat Klein'i, kes 1912 a. Stokholmi olympia mängudest võidurikkalt osavõttis. Kapluri, kes omal ajal Euroopa esimaadleja aunime võitis, siis veel Neuland'i Schmidt'i ja Ernesaks'a' keda vääriliseks vastaseteks võib pidada maailma paremate tõstjatele.

V. S. „Sport'is“ on raskejõustikuga õige varatselt algust tehtud. Juba esimestes eluaastates figureerivad Eesti raskejõustiku põllul sportlaste Egorov'i, Baltiment'i Puks'i ja teiste nimed, kes tol ajal tugevamad maadlejad Eestis olid, kuid varsti jääb edu raskejõustikus soiku. Põh-

in corpore „Sport'i“ astuvad, mille läbi Eesti jõustiku seltside jõudude vahekord muutub. Käesoleva aasta märtsi kuus peeti ära üleriiklised raskejõustiku võistlused. Kõigile üllatuseks võidab „Sport“ 24 punktiga võistlustel üldahinnaks välja pandud Palmi nimelise rändava

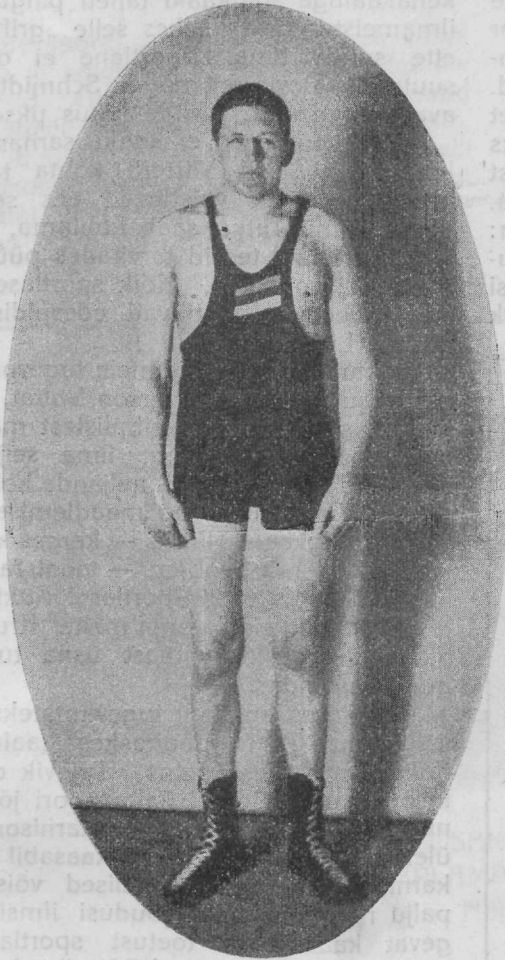

Palmi nimeline rändav auhind, mille „Sport“ käesoleval aastal üleriiklistel raskejõustiku võistlustel võitis.

juseks on ruumide puudus. Raskejõustiku edutamise keskpunktiks jääb kaua ajaks „Valvaja“ S. O. kuhu peaaegu kõik Eesti tugevamad raskejõustiku mehed end kogunud.

1921 a. suvel saab Selts oma raskejõustiku meeste õreda reale uut, värskendavat jõudu: „Valvaja“ S. O. likvideeritakse, kust kõik liikmed

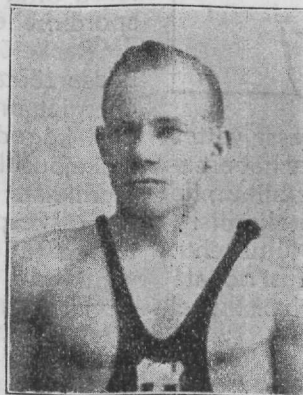
auhinna, pronks kuju, kuna eelmisel aastal võitja Tartu „Kalev“ teisele kohale ja Tallinna „Kalev“ kõige suurema osavõtjate arvuga (41) koguni kolmanda kohale sai surutud. Tüsedalüüa saamise tõttu, kaotavad „Kalevi“ raskejõustiku mehed enese üle valitsemise ning ühel neist, nimelt endisel elukutselisel maadlejal Tom-

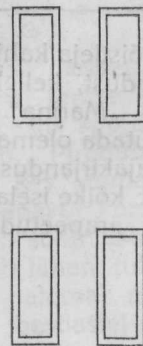
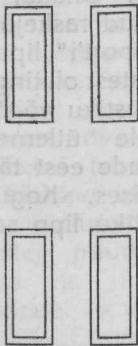
ARTUR KUKK,
Parem raskekaalu maadleja.

VOLRAT,
Parem sulgkaalu maadleja.

ERNESAKS,
Eesti parem tõstja sulgkaalus.

son'il, kes oma nime omal ajal „Marinas“ surematuks tegi, jätkus jultumust kaks nädalad peale võistlust E. S. Liidu ees tunnistada, et noor sportlane Värter olla valesti kaalutud ning seaduse vastaselt keskaalu võistlema saadetud. Oma teguviisi kroonis Tomson nõudmisega, et Värter'ilt meistri nimi ja auhinnad ära võetaks ja „oma mehele“ Tiitus'ele antaks, kes Värter'ist võidetult teisele kohale suutis püsima jääda. Liit oma korda üllatas kõiki oma otsusega: Värter'ilt tuleb meistri nimi ära võtta, kuid auhinnad ja koht alale jätta. Nii siis, ilma teisi tunnustajaid ülekuulamata tehti Salomonlik tark

VÄRTER,
Eesti meistermaadleja keskaalus.

otsus ühe noore võistleja kahjuks, arvesse võttes ainult ühe isiku tõendust, kellel omal ajal hääbematust jätkus terve „Marina“ täie publikumile avalikult välja kuulutada olemata „ilmarekordisi“, millest omal ajal ajakirjanduses palju juttu tehti. Et „Kalevite“ poolt kõike iselaadi üllatusi oodata võib, tõendab fakt ärapeetud ilmaesivõistlustel

tõstmises, kus Schmidt'i kaalumata ja raskema kehakaaluga sulgkaalu taheti paigutada. Tänu ilmameister Graf'ile, kes selle „griffi“ avalikuse ette suutis tuua. Sportlane ei oleks kunagi suutnud kalevlastelt nõuda Schmidt'i kaalumist avalikuse ees s. o. mitte lukus ukse taga.

Kuid sportlased ei kohku sarnase piirita ülekohtu ees. Eriti Värter'i kohta tahan ütelda nimelt seda, et võistlused ees seisavad, kus Värter sama Tiitust saab kohtama, keda kalevlased kõveraid teesid tarvitades püüdsid meistri-nimega „kroonida“. Kõik sportlased trööstivad end sellega ja loobuvad edespidistest nägemistest Liitudes.

Läinud aastal võtsid meie tugevamad maadlajad, nagu Steinberg, Peterson, Volrat, Kukk j. t. osa Helsingis ärapeetud üleilmistest maadlus võistlustest, kust Steinberg, ilma selja kaotuseta tagasi tuli, kuna Volrat neljanda koha omandas.

Eesti meistriteks on maadlemises sportlased Väli — sulgkaalus, Praks — kerges kaalus, Värter keskaalus ja Steinberg — pool raskes kaalus. Raskes kaalus võeti sportlasel Kukk'elt pool vägisi võit ning anti „oma mehe“ Kruusenberg'ile, olgugi, et Kukk viimast üsna tublisti mööda matti tuuseldas.

Tõstmises on meil tugevamateks Ernesaks — sulgkaalus, Toom poolraskes kaalus, Raag ja Kaltmann raskes kaalus. Tulevik on meil raskejõustiku alal ees. Palju noori jõudusi on annud sõjavägi, eriti Tallinna Karnison. Karnisoni ülema Kindral Unti lahkel kaasabil on korraldud karnisoni väeosade vahelised võistlused, kust palju noori tugevaid jõudusi ilmsiks tuli. Tugevat kaasabi ja toetust sportlaste sõdurite koondamises on annud Sõjavägede Staabi ülem Kindral Lill, kes oma lahke vastutulekuga kõigi sportlaste tänu tunde on võitnud. Ka edespidi loodame, et mõlemad Eesti kõrgemad sõjaväelased oma kätt tagasi ei tõmma juhtumisel, kus spordimehed-sõdurid avitavat kätt vajavad.

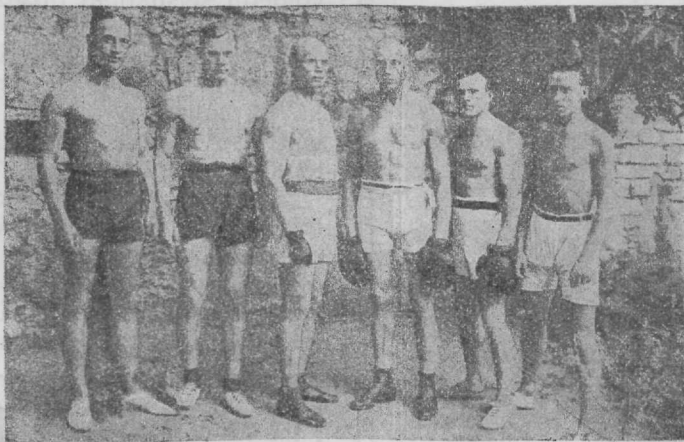
Raskejõustiku edenemisele seltsis on palju kaasa töötanud A. Ohaka, kellel vilumust ja energiat on jätkunud raskejõustikule noori jõudusi koguda ja „Sport'i“ lipu alla tuua. Noorte raskejõustiku meestest oli tingitud ülekaal 1922 a. üleriikliste raskejõustiku võistlustel.

Raske sportlastele ütleme Seltsi hällipäeval tehtud töö ja võitude eest tänu. Soovime tulevikus edu arenemises. Koguge jõudu, energiat ja Seltsi raskejõustiku lipp saab kõrgel lehvima.

P O K S .

Poks meie spordi seltside tegevuses on kõige kiduram ala ja kõige vähem edustust on temale osaks saanud. Olid spordimehed, kes endid oma initsiatiivil harjutasid, nagu Hermann, Einmann j. t. üksikud, kuid laiematesse spordi meeste ringkondadesse see tungida ei suutnud. Läänud aastal viibis Eesti pinnal tuntud Vene poksimeister Harlampiev, kes J. M. C. A. tegev oli.

lugu. Nii spordi mehed kui pealtvaatajad ei ole rahuldatud; Harlampiev oma tsirkuse õhk-konnale vastava välja astumisega jätab äärmiselt halva mulje. Otsustakse Harlampiev treneri kohustest vabastada. Viimane saadab juhatusle pika kirja, kus tema omapäraseid ideesid poks edustamise alal pikalt ja laialt seletab. Ridade vahelt paistab silma soov meie noortest jõududest elukutselisi nägude veristajaid

V. S. „SPORT'I“ POKSIOKONNA POKSIJATE GRUPP.
SAAR, REINTAM, HARLAMPIEV, HERMANN, EINMANN,
NIRK.

Hiljem esines Harlampiev sooviavaldusega seltsi juhatuse ees, et Eesti paremad poksijad koonduks ja moodustaks Seltsi juurde spetsiaal osakonna, kus tema teatud tasu eest õpetamise oma peale võtab. Sooviavaldus võeti vastu ja osakond sai ellu kutsutud. Tööl näis edu olevat. Korraldatud kursustest osavõtjate arv oli suur. Meie poksijad teevad külaskäigu Soome, kust tagasi tullakse võiduga. Samal ajal tekiavad lahkkelid Seltsi juhatuse ja Harlampievi vahel; viimase kinnine teguviis on põhjuseks. Ärapeetud katsevõistlused tõendavad juhatuse eeldusi: võistlustel puudub asjaarmastajatele omane värskus ja meeleolu. Juhatus näpunäited pahede kaotamiseks lubatakse arvesse võtta, kuid „Estonias“ ärapeetud Selts Eesti-Lätti vahelisel poksivõistlustel kordub sama

kasvatada, neid balagani arenile pühendades. Lõpuks teatab, et tema teenuseid oskab vääriliselt hinnata Tallinna „Kalev“, kus tema edespidine tegevus väli avaneb.

Kui suurel määral Harlampiev „Kalevis“ töötas, ei ole teada, kuid praegusel silmapilgul viibib Harlampiev vistist Saksamaal, kus ta mööda balaganisi ümber rändab.

Poks jääb Eestis spordi alaks, millel tulevik õige okaline on. Puudub trainer, kellel teatud vilumus oleks, kes suudaks edasi anda poks õigel kujul. Tänavu korraldab „Sport“ poks alal võistlused soomlastega. Kuid võrt see õnnestab, näitab lähem tulevik. Tuleks soovida, et poks Eestis laiemal määral maad võtaks; on ju meil eestlastel jõudu ja visadust küllalt.

VERNER EDMUND EKLÖF.

Soome paremate sportlaste nime seas leiame silmapaistval kohal Eklöfi oma; ka meie kodumaal on tema nimi laiematesse ringkondadesse tunginud. Juba 1914. a. näeme teda Helsingi „Kamraterna“ jalgpalli meeskonnaga Tallinnas „Sporti“ meeskonna vastu

VERNER EKLÖF.

võistlemas. Toll ajal oli 16 aastane Eklöf juba 2 aastat spordi põllul tegutsenud ja selle lühikese aja jooksul oma edasipüüdmisega Soome paremasse meeskonda koha võitnud.

Läinud aastal suvise hooaja algul, mill Tallinnas ära peeti võistlus Eesti ja Soome jalgpalli meistrite, Helsingi Jalgpalli Klubi ja V. S. „Sporti“ meeskondade vahel, näeme Eklöfi Soome meister meeskonna kaptenina. Viimase 10. aasta jooksul on Eklöfi sportiline tegevus õige värvirikas olnud. 1912. a algab Eklöf oma tegevust jalg- ja jääpallis ning suusatamises. On Helsingi „Tölö“ seltsi asutaja ja kauaaegne esimees. Kahe aasta pärast liitub Selts ainelistel põhjustel Helsingi „J. F. K.“-ga. Seal jätkab Eklöf eelpool nimetud aladel väsimata tegevust. 1918. a. on tema „J. F. K.“ jalg- ja jääpalli meeskonna kapten. Samal aastal lahkub tema „H. J. K.“, kus tema, jällegi kui silmapaistvam Soome jalg- ja jääpalli võistleja, meeskondade kapteniks valitakse.

Eriti tugev on Eklöf suusa spordi alal. 1915. a. võidab Eklöf Soome suusameistri nime ning on seda tänini kaitsnud. Ka Rootsisis ja Norras on tema suur edu olnud suusevõistlustel. Tema võitude arv suusatamises on sedavõrd arurikas, et nendest siin üksikult sõna võtta ei saa. Tähendama peab, et tema muuseas käesoleva ajani 13 Liidu võistlust ainult jalgpallis on kaasa teinud, nii kodu kui väljamaal. Tubli energilise töö läbi on 10 aasta jooksul noorestmehest sirgunud mees, kes visalt kätte võidetul seisukohal püsib, oma kodumaa spordi lipu kaitses.

Tänuväärt töö on Eklöf ka meie Seltsil ärateinud. Sportlaste jalgpalli meeskond, kui kõige tugevam Eestis, kaotas läinud aastal võistluse Soome meistritele, „H. J. K.“ raske tagajärgega, nimelt 7:0.

Esimene võistluse poolaeg [oli 1:0, kuna teisel poolel soomlased kiire tempoga ja energilise pealetungimisega, mille hingeks Eklöf oli, üksteise järgi tervelt kuus korda palli sportlaste värava võrku ajasid. Sama nähtus kordus ka läinud aastal Helsingis Nelipühi pühadel.

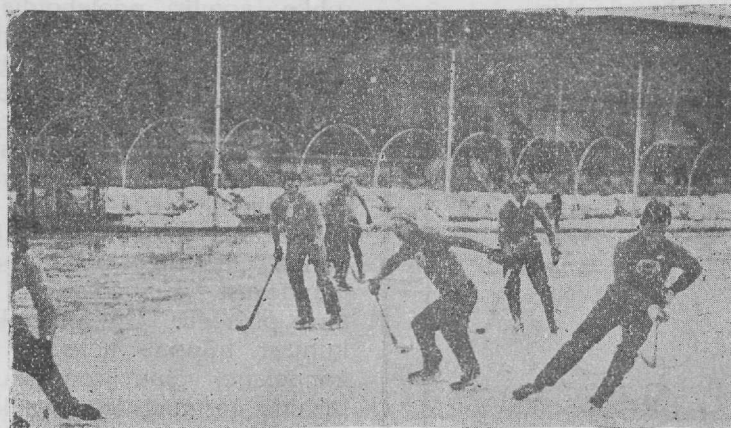
V. EKLÖF.

1922 a. Stockholmis.
20 klm. start.

Ka Harjumaa meistri võistlustel kaotab sportlaste meeskond, olgugi, et juhusliselt. Mehed hakavad kibedasti tööle, et meeskonda endisele

kõrgusele tõsta. Teevad ettepaneku Eklöfile et tema lahkelt Tallinna sõidaks ja külaliseks olles sportlastele jalgpalli alal juhtnõõrиси ja õpetust annaks. Augusti kuul on Eklöf juba Tallinnas ja annab sportlaste õpetust nii teoreetilist, kui ka praktiliselt väljal. Vahepeal on Eklöfile Tallinnas teenistus koht leitud ning seda vastu võttes jätkab oma tegevust meeskonnas

sõna tõsisel mõttes hävitas. Tol ajal oli Eklöf Norras suusuvõistlustel oma kodumaa spordi lipu kaitsmas. Oma iseloomuga, milles absoluutselt puudub osa paremate spordi meestele omane kõrgus ja eneseteadvus, on Eklöf lühikesel aja jooksul kõikide sportlaste poolehoiu ja austamise võitnud. Teades, et tema jalg- ja jääpalli alal kaugel meie parematest võistleja-

ROOTSI-SOOME VAHELINE JALGPALLI VÕISTLUS 1920 a.

Eklöf Rootsi värava all.

edurikkalt. Eklöfil läheb korda meeskonnas valitsevat, viimaste kaotuste puhul tekinud, rõhuvat meeleolu oma julgustustega eemaldada. Viib mehi ise võistlustele, teeb mõned võistlused kaasa, nagu Riias ja mujal. Oktoobri kuul, mil 1921. a. esivõistlused ära peeti, on töö vili näha. „Sport“ võidab oma vastased „Kalevi“ ja „Tallinna Jalgpalli Klubi“ suure ülekaaluga. Eklöf, kes Tallinnas mõtleb kauemaks ajaks peatama jääda, asub talve hooaja tulekul ka jääpalli meeskonna juure tööle. Teeb ise tähtsamad võistlused oma suguvenna Bromaniga kaasa, mille läbi vastased, kelledega üleriiklistel võistlustel kokkupuutumine tuleb, eksiarvamistele viiakse, nimelt: ollakse kindlal arvamisel, et üleriiklistel võistlustel Eklöfi ja Bromani lahkmisega sportlaste selgroo murdunud on ja sportlased „suurejooneliselt“ lüüa saavad. Suur oli agakõikide imestus, kui sportlaste meeskond oma taktikaga ja kombinatsiooniga oma vastased

test ees on, püüab tema oma teadmisi ja oskusi sellel alal kõigi meeskonna liikmetele edasi anda.

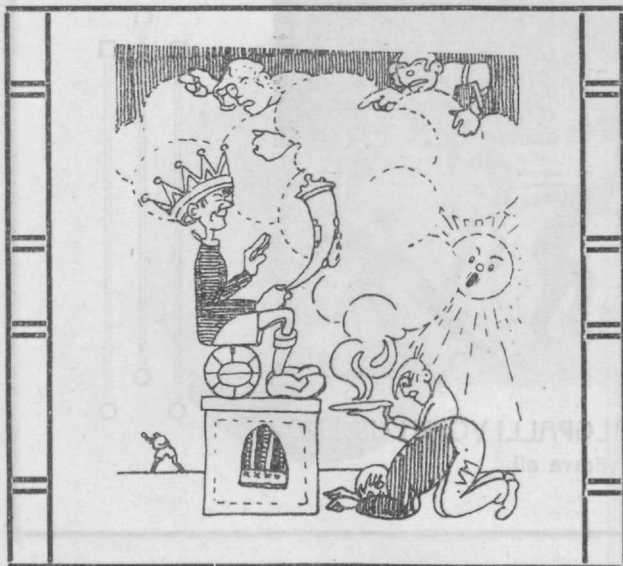
Meeskonna liikmed ootavad pikisilmi selleks kindlaks määratud tundisi, mil Eklöf meeskonna liikmeid kokku kogudes neile teoreetilist õpetust annab ja peale selle väljale viib, kus kus kõik läbi harutatud kombinatsioonid tegelikult läbi tehakse. Need tunnid nädalas on kõige tähtsamat osa mänginud meie Seltsi meeskondades valitseva üksmeele loomises ja üksteisest arusaamine, üksteise tundmine ja vääriliselt hindamine on tugevaks küljeks sportlaste meeskondades. Loodame, et Eklöf veel kauaks jääb sportlaste peresse ning jätkab oma tegevust sama edukalt. Sportlastel küll palju vastu tasuna anda ei ole, kuid kindel olen, et Eklöf oskab hinnata seda lugupidamist ja armastust, mis sportlaste hinges tema vastu hõõgub.

E. J.

MULJED VIIMASTEST JALGPALLI VÕISTLUSTEST.

Viimane lahing „Sporti“ ja „Kalevi“ vahel 1921 a.

Jalustrabavaks sündmuseks oli kogu Vabariigi spordi ilmale sportlaste lüüa saamine Harjumaa esivõistlustel, kus nemad väljalt pidid lahkuma valget lipu ülestõstes ja sõjariistu maha pannes, et kalevlaste meeskonnale võitu anda, kes ka ajaviitmata vabaks saanud trooni kapituleeris ja võidu krooni, kui meister põrutaja, sügavalt kuni kõrvuni pähe pigistas.

„Waba Maa“, „Spordileht“ ja teised suurema kaliibriga hääletorud löikavad palehigis loorberisi, millega „vägev Kalev“ ülekuhatakse. Viiruk aina susiseb ja selle suits tõuseb sambana kõrgele, kõrgele Taara taredesse, kus muistsed Eesti vägilased oma kangelase tegudest väsinud keha rahulises unes puhkavad.

— „Sarvikute nimel, mis põrgut nad seal all sussitagu!“, käratab ülesärrganud kange Kalev võimsalt rusikaga vastu aseme äärt põrutades, kogu taeva laotust raksatama lüües ning kõbab käsikaudu laua virna järele, et nendega pahan-duse sünnitajatele serviti kaela jatku peale anda.

„Mis ta muud võib olla, kui mõni uus turba löikamise masin, tehnika viimne sõnal!“ sõnub Suur Tõll, vingust vesiseks lõõnud silmi pühki-des ning tõttab taeva luukisi, avama, et värske-mat õhu voolu sisse lasta.

Kõige selle sussitamise ja kõlavate hoosi-annade rusuva mõju peale vaatamata, tekib minule silme ette loomakene, kõveraks kääna-tud küsimusmärgi näol. Esialgu vargselt, kavalalt silmi pilgutades, maalib ta' sulle küsimuse ette: „kes võidab jalgpalli esipõrutaja nime ja Saarepera suurepäralise toobri?“ Püüad eemale peletada küsimust, ettekujutades sportlaste

„suurepäralist“ lüüa saamist viimastel võistlustel ning heaks võtta „Spordilehe“ poolt sportlastele lahkelt käel jäädavaks omanduseks annatud kolmanda koha jalgpalli väljal. Kuid usk kalevlaste võidu sisse hakkab jalgel kõikuma, olgugi et sellest kellegile niuksatada ei julge. Ajajook-sul jõuad selgusele, et ka teisi sportlasi ja nende rohke arvulisi poolehoidjaid sarnane tõbi on tabanud, kuid igaüks püüab seda oma südame sügavamas sopis varjul hoida.

Taudi sarnaselt laiali lagunenud tõbest on vabad ainult loorberitel lebavad võidumehed. Nende silmad on aupaistusega pimedaks tehtud ning ei näe nemad teps kaugemale mitte, kui oma ninani.

Korraks julgeb see pahan-duse putukas ka kange „kalevite“ poole sisse astuda ning oma igapäevast „kes võidab?“ võidu mehele kõrva sisse püüeda. Oh seda plahvatust! Loorberite kuhjast hüppab keksides välja punases särgis kangelane, võidu krooni kuklasse lükates, seab ta' end hirmust lõdiseva küsimusmärgile jalgu harki lüües ette ning torkab viimasele „Spordi-lehe“ numbrini alla. Põlgava pilguga mõe-dab vägilane kutsumata külalist teda maha põrmu puistates.

„Elajaloom, korista siit pinnalt oma viletsad kondi natukesed!“ hüüab ta vägeva häälega. „Ole äraneetud, kes sa julgesid usku minu sisse kaotada“, kõlab põlvist nõrgaks läinud küsimusmärgile järele, kes aega ei viida, et pühitsetud tolmu enda jalgelt maha puistata.

Ettevaatlikult kinnitab küsimusmärk enda külge elukinnitus seltsi märgi ning jätkab hulku-mist kodanikude seas, nagu suremata juut, viimaste närve pinguli venitades.

Sportlased on kibedasti ametis, et ülemaalis-tel võistlustel tavaliselt välja astuda ja juhuslist kaotust tasuda. Otsustav silmapilk on lähene-mas. „Waba Maa“ ja „Spordileht“ tõmmavad hinge tagasi, et tuult kopsudesse koguda ning teevad pasunatele kapitaal remonti, et peale võistlust oma meeste auks uue jõuga ja mõnuga kiidulaulu rõkkada lasta.

Kuid kahtlus on ka maad võtnud toimetuste ruumides ja neis pesitsevate sulemeeste peal-
mistes kambrites. Vabritseeritakse veeru pikku-
sed artiklisid, milledes ette kuulatakse „verist
võistlust kahe lepimata vaenlase vahel“ ning
usust, et sportlased ilma pikama jututa, rutem
kui kunagi enne, päkad kange „kalevi“ ees
püsti löövad, loobutakse ettevaatlikult. Kes
võidab? see küsimus valdab kõikide meeli.
Võistluspäev on käes. Juba hommikul vara
hüpad voodist välja. Jumalast antud teisepoole
valmistatud kohvi ei taha sugugi maitseda,
millega ära teenid meelepaha vaevanägijalt.
Pikemast protsessimisest loobudes riietad end
närviliselt ja lähed hulkuma, muu seas astud
ka seltsi väljale, teades, et seal kõik kogunud
on. Seal on kõik niisama üleskeeratud, kõigi
nägudel peegeldab närvilikus. Iga minuti järel
tõmmad kannatamatult taskust tunninäitaja ja
vahid küsivalt seda. Tekib kahtlus, kas see
mitte heaks arvanud pole streikima hakkata,
juudi tõenduste peale vaatamata, mis juures
ka esiisade halli habeme juures vandumata ei
jäetud: kella lõks pidada kõige vähem viis
aastat ilma vahejuhtumisteta krõbisema. Uudis-
himulikult pärid teiste seltsiliste käest kella
aega; selgub, et uuri klõpats senini oma tervise
juures, kuid sellegi pärast surud sõbra kellukse
kõrva äärde, et kindlusele jõuda, kas meid mitte
ühine õnnetus pole tabanud. Tunnid on pike-
mad kui moonaka tööpäevad. Juba tund aega
enne võistluste algust sean sammud Tiigiveski
poole. Vastu tuleb kalevlaste esipõrutaja
„Peremees“, maailmatu virn jalgpalle ja punaseid
särke käevarrel. Pärin, võimalikult ükskõikset
inimese lapse nägu ettetehes, mida tema eel-
olevast „löömingust“ arvab, palju goalle tehakse
jne. „Peremees“ vaatab puuriva pilguga mulle
näkku ja lakoniline vastus on valmis: „Saate
kuus „kuiva!“

Oh sa taevas! Ei tea, kas se minule öeldi
või! Enese ümbruses tundmata nägusi nähes
jõuan selgusele, et vastus tõesti minule oli.
Südame rahustuseks neelan ennast salgavalt
pudel Törnbaumi kvassi ja sammun rõhutud
tundmusega edasi. Lahinguvälja läheduses

kohtan sportlaste „löögi üksust“ Ossi. Temaga
seltsin ning teatan muu seas „Peremehe“ proh-
vetliku ettekuulutust ettevaatlikult, kartust tundes,
et mees ehk äkilisest jahmatusest halvatuse saab.

„Ah või kuus kuiva! Ennää mull nii hea
tundmus naha vahel, magasin praegu ühe hea
„satsi“. Või kuus kuiva!“ seletab „Oss“ külma-
vereliselt. Põrgulik viha südames, nõuan „Oss“ilt
seletust, kas temal tõesti kohasemat aega oma
patuse keha välja puhkamiseks ei olnud, kui kaks
minutid enne võistlust, et uniste silmadega
väljale astuda. Rahulikult teatab mees, et temal
hääbemata hea „turistamise tuur“ sees olla ja
„Peremees“ oma „kuus kuiva“ sisse soolata
võib. Tont võtku, kumb nüüd neist võidu-
meheks tuleb?

Isaliku õnnistusega saadan „Ossi“ riietamis
ruumi. See lubab oma korda väljal tubli poiss
olla. Ise rühin inimeste murru hulka, paremat
vaatlemis paika otsides. Rahva juurde vool on
suur; olen ümbritsetud tundmata nägudest, süda
täis haledust ja õudset tundmust. Teisel pool välja
näen sportlasi, kelle poole kui upuja õlekõrre
järele nihkuma hakan, ilmapõlgaja nägu ette
tehes. Saan paari tüsedä sõna osaliseks, nende
poolt, keda edasi liikumisel jalgelt lahti kangu-
tanud ja selle juures valusama konnasilma peale
astunud olen.

Mõni koputab tähendusrikka ja kahjatseva
ilmege-näol, endale sõrmega otsaette.

Pikka, piinarikka heitluse järele jõuan soovi-
tud eesmärgile, kus mind sportlaste lahked
käed, nagu leitud poega tervitavad. Jutt läheb
lahti. Meie selstkonda on siginenud pisukene
juudi välimusega noormees, kellel julgust jätkub
teatada, et temal 10 naela shokolaadi sportlaste
peale pandult mängus olla. Imestusega silmit-
seme julget meest. „Näe, kaks lövi tulevad“
teatab keegi meie hulgast. Tohoo kurat! Ta-
han imekiirelt putku panna, kuid keegi on

sabast kinni sasinud ning hirmuga pigistan silmad kinni, oodates momenti, mil' lövi hambad minu patuse ihuse lööb. Poole silmaga tagasi hiilides näen, et üks sõpradest mind täie jõuga tagaspidi sikutab ning rahustavalt seletab: „Kuule vennas, sa ikka ole nii lahke ja vaata järele, kas siin üleüldse skandaali maksab toime panna! Need kaks lövi ei ole sugugi lövid, vaid kaks korrapärasest noortmeest, üks veike, teine suur ja nimelt perekonna nimega lövid ning seda nime hulk aega auga kannud. Ameti poolest on nemad ajakirjanikud j. n. e.“ Taevale tänu! Olen seekord päästetud ning võin jällegi vabalt patuste ilmalaste hulgas viibida, armuliste „Lövi-herrade“ käest määramata aja peale peatus luba saades. Altkulmu pahanduse sünnitajate poole piiludes, jõuan välimuse järgi otsustades seisukohale, et maamuna tõesti varemalt heasüdamlisemaid kodanike enese turjal pole kannud; nii vagased paistavad nad olevat. Ainult nende elukutse üle tunnen hirmu; pea ei või minu äpardus lehe veergudel kõigile loetavaks saada. Vahejuhtumise ajal on mõlemad võistlejad pooled väljale ilmunud. Sportlastel

märki mehe rinnas nähes, püüan protesteerida, ettetuues maksvaid määrusi healeõiguse suhtes. Et märki kandvaid nooriherrasi õige palju minu ümbrsseesse siginenud on, jään vagaseks kui hiirepojake, end lähedal oleva politseiniku külje alla peites, kes kivistanud näoga võistlust vaatab. Surve avaldajad lasevad aga ise kõige metsikuid helisi kuuldavale. Üleüldise müdina hulgas silman „Ossi“ kes väljal vurrina keerleb, tolmu pilveid üles keerutades. Paal ja Tell on tublisti ametis, et palli oma käes hoida. „Kapsa“ jalg on viimasel ajal nagu märksa pikemaks kasvanud, igal pool on see pallile ettejäemas. Kaitse töötab masinliselt vastase peale tungimisi tagasi lüües. Kalevlaste „ülemjuhataja Peremees“ vannub, kirub, palub kõike pühasid appi. . . kuid gollit ei tule. Poolaeg lõpeb ilma vigata, mõlemad võistlejad pooled on puhtad. Ärevus on viimse kraadini tõusnud. Kalevite juhtivad jõud annavad oma meestele instruksiooni, mille peale mehed palju tähendavalt pead noogutavad. Pealtvaatajad hävitavad armetul kombel limonaadi; mõni mees pistab pits balderjaani.

on seljas sini-valged triibulised särigid, kuna kalevlased traditsion värvi must-punased selga on ajanud. „Kae kommuniste, kus nüüd politsei on“ hõikab keegi, kes südames sportlastele kaasa tunneb. „Mis sa oma sebradega praalid“, kajab vihane vastus teiselt poolt. Vahekohtuniku vile alustab võistlust. Mõlemad pooled madistavad marulise pealetungimistega, pall keksib ühelt poolt teise, nagu peidu paika otsides. Pealtvaatajad on esiteks nagu hypnotiseeritud, ootavad sündmusi. Aegajalt hakavad üksikud, närvilisemad pealtvaatajad häält tõstma oma mehi julgustades. Vahe peal on ka „kalevite“ laulukoor end valmis seadnud. Pööraselt panevad need hulguma. Mõnel lauljal on inimese sööja nagu ees; tunned tõsist hirmu, ootad igaminut silmapilku, mill mõni neist oma teravad, puhtaks viksitud hambad sportlaste sääremarjadesse surub.

Oma meeste julgustuseks püüan ka häält teha, esiteks õige ettevaatlikult, tasa. „Mis sa metsaline, oma puust lõugasi laotad,“ käratab keegi minu kõrval ning ähvardab täie kamaluga mulle vastu numbri lauda laiutada. „Kalevi

Uus ragin algab. Õige pea võtavad sportlased palli ja toovad selle mitmesuguste manöövritega vastase värava alla. Vaene pall saab hirmsa togimise osaliseks. Müdin, kukumine, kalevlaste põrgulik „gurra, gurra, Gutist läbi ei murra.“ Kõik on kokku sulanud hirmsaks kisaks. Viimase puraka pallile annab „Oss“. Pall lendab tugevast hoobist nagu ehmunnd lind ime kiirelt kalevlaste „keeperi“ Lassi jala alt läbi, väravasse, kus väsinult võrgu nurka puhkama jääb. Lass ise on sirukile maas, nii pikalt kui talle kasvu antud ning püüab palli nurgast välja toimetada. Nii võistlejad, kui pealtvaatajad on kivistanud vahekohtuniku vile kuuldes. Alles siis kui pall võrgust välja võetakse ja keskele asetakse, pääseb torm lahti. Pealtvaatajad on nagu meelest ära. Hõiskamine ja hurraa karjumine ühineb üheks suurejooneliseks auavalduseks. Mitmed sorti peakated lendavad õhku, nagu püssi paugust hirmutud varesed ning langevad tagasi, kui oleks neid lennu teel rabandus tabanud. Uue jõuga alustakse võistlust. Hirmsa pressimise tagajärjel leiab pall teist korda teed, vana sooja kohale

vörku. Kordub jällegi kisa ja meeleavaldused. Kalevlaste „gurra, gurra“ jääb vaiksemaks; vist on arusaadud, et fortuuna nendele oma taguotsa on pööranud. Kalevite pikem spordimees esimeses reas vaatajate hulgas ei suuda sappi alla neelata ja tulist „kurja,“ nimetades sülitab täiest suust üle poole võistlus platsi otsekohe „Kapsa“ suure varba vahele. „Peremees“ on meeleheitel, külvab kihvtiste sõnadega kaasvõitlejaid üle. Veidi enne võistlus lõppu leitakse pall kolmat ja see kord kalevlaste õnneks, viimast korda võrgust. Vahekohtuniku luust ja lihast läbilõikav vile lõpetab võistluse. Sportlasi tõstetakse kätele ja viiakse riietamis ruumi, kuna kalevlaste oma pere preilidelt ja noorherratelt üliriideid painavad, et nägematalt kaduda. Tuldi ju oma punastes särkides läbi poole linna, et lihtsurelikudele end silmapaistvaks teha. Eks ta ole! See kord tuli pill õige lühikese ilu järele. Kalevlaste endisele seisukohale surumine mõjus

rusuvalt, eriti meie „Spordilehe“ meeleolu peale. Sappi suutäit alla neelates avaldakse iselaadi tabel lehe tagatipus, millest minu ega teiste mälu aru ei saanud. Kalevlaste juhuslise võidule pühendati küünra pikused read, milles kirjeldati ja sõeluti läbi iga üksik „kangelane“, mis sööb ehk joob, mil saunas käis, kas mam-maga või üksi j. n. e. Sportlased peale uue, hiilgava võidu seavad korda aukohta, mida ajutine külaline tublisti sasinud oli. Päev peale võistlust kohtasin noorherrat, kellel 10 naela schokolaadi mängus seisis. Ligi olevas käsi sumadani olid „Kaved“ temal õige ilusasti ritta laotud ning tõttas edasi saamata jäänud võituisi sisse kasserima. Kuulu järele pidada peremees kibedasti „kuue kuiva“ sissesoolamisega ametis olema, kuna „Oss'i“ tunnistamise tuur kõigile sportlastele olla külge hakanud. Surun Teie kõigi kätt, tublid meistrid! Auru juurde!

ÜMBER LINNA TEATEJOOKS

1921 ja 1922 a.

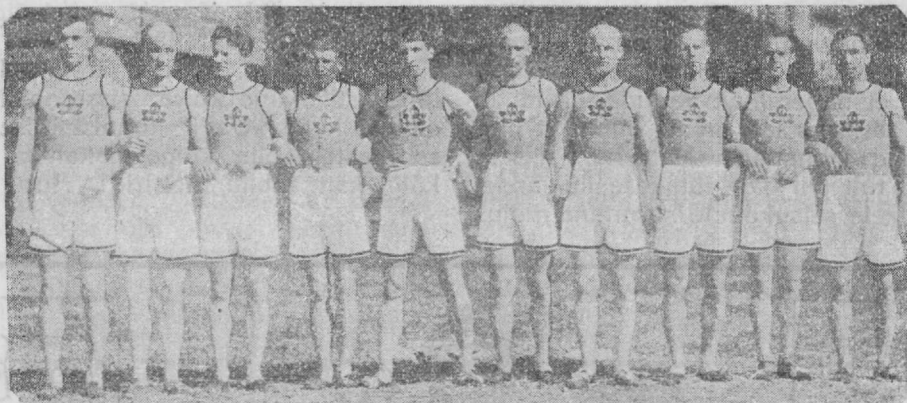
Eesti spordi meestele uudisena korraldas Tallinna „Kalev“ 1920 a. esimest korda ümber linna teatejooksu 500 mt. \times 10; pärast poole otsustati jooksu traditsiooniliseks nimetada ning igal aastal 1. mail korraldada. — 1920 aastal võidab jooksu korraldaja selts ise, kelle ainukeseks ja õige nõrgaks vastaseks oli kooliõpilaste meeskond. „Sport“ tol ajal ei suutnud jooksjate puudusel meeskonda vastu seada, kuna „Kalev“ kauni kogu häid keskmiste maade jooksjaid välja panna võis ja nende võit enam kui kindlustatud oli. 1921 aastal on aga välja vaated teised. Võistlusteks annab ülesse ka „Sport“ meeskond; kõik jooksu mehed on kokku kogutud, maratoonlastest nagu Lossmann'ist, Sinkel'ist, Paal'ist Osteroode'ist ei ole see karikas mööda läinud. Sportlasi üllatab aga kalevlaste

omapärane võtte enne võistlust; „Esto“ akna peale ilmub teatejooksu kuju, ning selle all teade, et kuju olla jooksu võidupandiks, ning Kalevil tulla seda tänavu „kaitsta“, et seda lõpulikult omandada. Nii siis, „Kalev'i“ meeskond võitis 1920 a. auhinna, mis tol ajal veel kaubamaja riivil seisis. See omapärane „konks“ kihutab sportlasi väsimata harjutusele, et kuju „kaitsjatele“ veidi varba peale astuda.

1. mail 1921 a. pühitseb „Kalev“ suurejooneliselt oma 20. aastast hällipäeva. Peale lõunat kell 3 aegus alustakse teatejooksu. Kõik tänavad on tiheda paksu inimhüüri täidetud ja korraldajatel on hulk tööd, et jooksu teed pealetükijatest lage hoida. „Kalev'i“ aiast ilmuvad nähtavale esimesed võistlejad sportlane J. Lossmann ja kalevlane Kiillim, mis juures

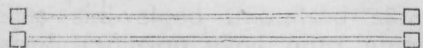
esimene Kiilim'i, kui parema lühikese maa jooksja selja taha jätnud. Jooksjatega vuravad kaasa rohke arv autosi ajakirjanikudega ja spordi-meestega, kes põrguliku kisa tõstavad oma meeste ergutuseks. Jooks läheb täie hooga ilma suurema vaheldusteta edasi, kuni Suurtüki tänava nurgal seisva vahetuseni, kus kalev-

tänavaid lõpu punkti poole. Teate püük käib kiirelt käest kätte, kuna vahe sportlaste ja kalevlaste vahel järjekindlalt suuremaks venib. Paal annab teate „Estonia“ ees mürisevate kiiduavalduste all Saulmann'ile üle. Saulmann'i konkurent Villemson saab teate umbes 200 mtr. võrra hiljem.

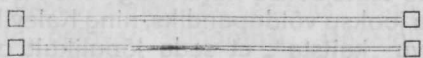
1921 a. ÜMBER LINNA TEATEJOOKSU VÕITJA V. S. „SPORT.“
MEESKOND.

Paremallt pahemale poole: Saulmann, Sinkel, Osterode, Paal, Bäer, Rubli, Tann, Jaanvaldt, E. Lossmann ja J. Lossmann.

MOMENT 1921 a. ÜMBER LINNA
TEATEJOOKSUST.

J. Lossmann (Sport) ja Kiilem (Kalev).

lastel veikene äpardus juhtub, nimelt jookseb „Kalev'i“ Neumann umbes 25 mtr. valetted, kust ta tagasi pöörab, umbes 60 mtr. vastasele kaotates. Balti jaama ees näeb kalevlaste Rõks meie Osterode selga umbes 80 meetri kaugusel. Nii kinutavad jookjad kaasa sõitvate autodest saadetud maru hoona mööda käidavamaid

Sportlased on võitnud uut rekordi ülesseades, kuna kalevlaste pidulik meeolelu tuntavalt langenud on. Kaotus kirjutakse küll Neumann'i eksituse arvele, kuid see ei vähenda halba muljet, pealegi kus üks kalevlaste õiglasemätest meestest lüüa saanutele suu sisse kibedat tõtt tunnustab, nimelt: kalevlaste puhas kaotus on

kõige vähemalt 100 mtr.; küll püüab mõni mees uuést võistlusest rääkida, aga see ei aita — sportlased viivad pealtvaatajate rõõmu hõiskete all auhinna oma kodusse, et teda tuleval aastal kaitstes jäädavalt omandada. Ka tänava aastal oli esimeseks huvitavamaks sündmuseks suve hooaja algul ümberlinna jooks. „Sport“ on kaotanud ühe tugevama mehe Lossmann'i, kes käesoleva aasta „Kalevi“ lipu alla vana sooja kohale tagasi pööras. Sportlaste võidu lootu-

Ja tõesti. Teelt kõrvale jooksmisi ette ei tulnud, kuid sellegi pärast nägid kalevlased kogu jooksu teel, isegi noorte jooksjate sportlaste tagumist poolt ning jooks lõpes ka see kord sportlaste puhta võiduga umbes 50 mtr. kalevlastest ees. Oma võiduga on sportlased Seltsi rikkaliku auhindade kogule ühe juurde lisanud. Hinnaline väärtus temal suur ei ole, kuid seda kallimaks on tema saanud nähtud vaeva tõttu ning võitjad ja järeltulijad noorsport-

1922. a. ÜMBER LINNA TEATEJOOKSU VÕITJA V. S. „SPORTI“ MEESKOND.

Pahemalt paremale poole: Bäer, Raba, Gern, Küttim, Sinkel, Osterode, Tann, Jaanvaldt, Paal ja Saulmann.

sed on õige kõikuval alusel, kuid otsustakse ikkagi välja minna. Sportlaste meeskonnas on noored jõud nagu Küttim, Raba j. t.; need nimed on jooksu väljal täitsa tundmata. See asjaolu annab kalevlastele kindlad võidu lootused, mis juures isegi välja kutsuvalt ja paljutähendavalt toonitakse, et läinud aasta äpardus enam korduma ei saa.

lased oskavad seda võidupanti vääriliselt hinnata. See veike kujukene kõneleb selget keelt sportlaste seas valitsevast üksmeelest ja kõikumata tahte jõust.

Olgu tulevik teile õnne ja edurikkas, vahvad võidumehed!

BERNHARD KISEL.

Lühikene on V. S. „Sporti“ minevik; ainult kümme lehekülge sisaldab noore Seltsi eluräamat. Neid lehitsedes ja mälestusi ellu kutsudes, kerkivad silma ette meeste kujud, kellele hooleks oli antud Seltsi elulaeva juhtimine. Neid on paljud. Suurem osa neist on tüsedad, kindla iseloomuga isikud ja iga üksik liige Seltsi

rohkearvulisest perest võis kindel olla, et need valitud igal silmapilgul Seltsi eest välja astuvad tema hea käekäigu kaitseks. Elu raskused elati üle mehiselt.

1920. a. tuli Seltsil üle elada üks raskematest silmapilkudest. Selts oli oma jalgealuse kaotanud. „Olla, või mitte olla“ — kerkis tahtmatult

iga sportlase keelele. Ilma sõda, vene revolutsion, sakslaste vägivalla valitsus ning vaevalt lõpenud kibe heitlus punaste röövsalkade vastu oli paljud tugevaid, elujõulisi Seltsi liikmeid eemale kiskunud Seltsi elu korraldamise tööst. Seltsi perest lahkunud olid vaenuväljal, elu vabaduse altarile pannes, heitlemas isamaa tulevikku eest. Paljud langesid, oma verrega rasket kannatanud kodumaa pinda niisutades. Nendele, kellele saatus oli osaks lasknud saada kodumaad vabalt näha, ei avanenud, Seltsi

palju eksisamme, mis Seltsi hukkumisele põhjuseks. Suurema osa koosolejate nägudelt peegeldab tüdimus, ainult veike osa liikmetest ei suuda ära seedida mõtet, et Selts jäädavalt langema peaks. Viimaste seas on ka Bernhard Kiisel, kes arusaadavalt ja mehelikult ette toob põhjused, millest tolle aegne abitu seisukord tingitud on. Teravalt, kuid õiglaselt mõistab hukka iga tehtud eksisammu ning süütava kõnelõngaga kutsub iga koosolijal südames ellu lootuse, et Selts tõesti võib ka seekod

BERNHARD KIISEL.

lävelt sisse astudes mitte rõõmustav pilt. Noor Selts oli tõbevoodi heitnud ning veike kogu liikmeid jälgisid kokkupigistatud südamega Seltsi viimseid raskeid hingetõmbamisi. Kõik olid nagu halvatud; puudus tahtejõud, usk enesesse, et kindlalt ja tugeva käega Seltsi jalule aidata ning välja kosutava päikese kiirte alla viia. Oodati kartusega silmapilku, mil viimne eluavaldu Seltsi kahvatanud palgilt lahkub.

Ainult väike salkkond liikmeid olid kindlad, et Selts kriisi üle elab ainult siis, kui leidub isikuid, kes kõike jõud ja vilumust kokkuvõttes suudaksid Seltsile värskendavat ja karastavat voolu sisse juhtida. Nende üksikute algatusel kutsutakse 1920. a. juuli kuus üleüldine peakoosolek kokku, kus kõik võimalused hukatuse eest pääsemiseks läbi harutakse. Tuleb ilmsiks

raskema silmapilgu omas elus üle elada. Valitakse uus juhatus ning antakse Seltsi elu korraldamine valitute kätte.

Uus juhatus, kes enda eestvedajaks Kiiseli valinud, pidi tunnistama, et abitumat seisukorda vistist Seltsil kunagi omas lühikeses elueas ei ole olnud. Võlad, võlad ja võlad. Selle juures laekas valitsev tühjus. Seltsi varanduse üle ei teadnud keegi kindlat ütelda, kõik oli mööda ilma laiali. Juhatus algab tööd, kõike võimalusi otstarbe kohaselt kasutades. Esimese toetuse annab Kiisel rahaliselt. Suurte pingutustega saadakse nii kaugele, et Seltsil võlgasi ei ole. Kiisel teeb kõik, et Seltsi roobastesse juhtida ja aineliselt kindlustada. Tema algatusel tehake omavahelisi korjandusi ja alati on lehel esimeses järjekorras Kiiseli nimi kõrvuti suurema

summaga. Kiiseli tulekuga tõuseb ka meeleolu. Alustakse uute sidemete sõlmimist soomlastega ja varsti näeme oma vennasrahvast kodumaa pinnal võistlemas. 1920. a. aruanne kõneleb selget keelt tehtud töö tagajärjest. Seltsil on puhast raha üle saja tuhande marga. Pean tähendama, et Kiiseli poolt oli aasta jooksul auhindasi välja pandud, millede kogu väärtus üle 30.000 mrk. ulatab. Selts oli päästetud, kuid sellegi pärast tehti tööd väsimata tahtejõuga edasi. Kiisel jääb kauaks ajaks Seltsi elu keskpunktiks.

meeleolu juures ka vangikojast sütitavaid sõnu sportlastele saata, nende meeleolu tõstes ning Seltsi elu läheb oma vana rada edasi paremuse poole.

Kiiseli töö Seltsi juures on arvamata väärtusega. Aineline toetus, mis küll suur on, jääb ikkagi varju moraalse töö juures. Kiisel oli isik, kes suutis oma eeskuju ja südamesse tungiva sõnadega luua sportlaste keskel täielist üksmeelt ning välja kutsuda kaastöolistelt tahtejõu avaldusi.

V. S. „SPORT“i SKOUTIDE RÜHM.
1921 a. Haapsalus laagris.

Keskel B. Kiisel, pahemal pool rühma vanem sportlane Borissov.

Tema algatusel alustakse uue maja ehitamist, peale aineliselt õnnestanud Soome reisu ja suuremaid võistlusi. Samal päeval, mil uus ehitus lõpule viidi ja Seltsile üle anti, tabas kõiki sportlasi raske hoop. Seaduse karm käsi meie hulgast Kiiseli ära. Tema töö Seltsi heaks katkestati. See löök ähvardas Seltsi elu halvata, kuid ei. . . Kiisel, kellelt liikumise vabadus ära oli võetud, suutis oma rusutud

Kiiseli süü, mille tõttu temalt praegusel silmapilgul kõige kallim vara — vabadus — äravõetud on, jäägu meie kohtu võimude otsustada ja usume kindlasti, et aeg tuleb, kus Kiisel jällegi meie hulgas viibib, et katkestatud tööd Seltsi ja kodumaa sporti heaks endise väsimatusega jätkata. Seniks jäägu Kiiseli poolt tehtud töö ja vaev eeskujuna meie, sportlaste, seas elama.

MÕNDA TALLINNA S. S. „KALEVI“ JA V. S. „SPORTI“ VAHEKORRAST.

Vistist kõigile, kes Eesti spordi liikumisele lähedal seisavad ja asjast tõsist huvi tunnevad, paistab teravalt silma pinguli tõmmatud vahekord meie kahe vanema ja elujõulisema spordi seltsi, nimelt Tallinna S. S. „Kalevi“ ja V. S. „Sporti“ vahel. Pealegi nüüd, kus ajakirjandus omad ukсед hoogsalt kasvava liikumisele on avanud ning igat kui väiksemat sündmust laialdasemate ringkondadele ette toob, on võimalikuks saanud kõigil oletada, et nimetud kahe Seltsi vahel valitsevat meeoleolu mitte kõige südamlikumaks lugeda ei saa. Teades, et mõlematel pooltel ühine siht ja eesmärk on, nimelt spordi edustamine kodumaal, kerkib igale tahtmatalt küsimine keelele: „millest on sarnane vahekord tingitud?”

Tagajärjetult püüab küsija põhjuseid leida, et mitte soovivat meeoleolu endale ära seletada. Kellel ei ole veel mees länud aastal Liidu jalgpalli meeskonna kokkuseadmisel ettetulnud konfliktid, millede tekkimises tublisti kaasa töötas ka vaevalt ilmale sündinud Tallinna Jalgpalli Klubi, kes otse kohe keeldus omi võistlejaid Liidu meeskonda seadmast, põhjuseks ette tuues Liidu „otsuseid „metsikuse“ aja kohta, mis sugune seadus mõnele „Sportist“ ülejooksunud võistleja juurest taheti maksma panna.

Sarnase seisukohaga liitus pärast poole ka „Kalevi“, kellel korda ei länud nii palju võistlejaid omast meeskonnast Liidu meeskonda sisse paigutada, kui nemad seda soovisid. Alles mitmekuulise protsessimise järele saivad mehed kainemaks ja meeskond jõuti kokku seada veidi enne Rootsi Liidu meeskonna maale tulekut.

Tahaksin mõne sõnaga selle vahekorra tekkimise juures peatada. Tol ajal kui V. S. „Sportil“ nurga kivi seatud sai, oli kohalik Tallinna „Kalevi“ juba aastat kümme spordi alal töötanud ning tunnistama peab, oli „Kalevi“ tõesti esimese tänuväär töö ära on teinud kodumaa spordile jalgealuse kinnitamisest. V. S. „Sporti“ ellukutumist tervitavad kõik ringkonnad ning nägid Seltsi ellukutumises spordi edenemist, Eestis. Kõigile üllatuseks puhus kõige jahedam tuul organiseerijatele vastu Tallinna „Kalevi“ poolt, kellel nähtavasti arvamine oli, et spordi edustamine“ Eesti pinnal, peasjalikut Tallinnas, „Kalevi“ monopoliks on. Kahtlevalt raputati pead kalevlaste peres sportlaste tuleviku juures ning prohvetlikult kuulutati neile ette „hingusele“ minekut, kuna sportlased väsimatalt tööd tegid, et noort Seltsi nii aineliselt, kui jõuliselt kindlustada ja vastaste ettekuulutust vette kukutada.

Võib nüüd igaüks äramõista, missuguseks pidi vahekord kujunema aja jooksul, kus V. S. „Sport“ iga päevaga edenes ja kasvas. Suuremat sappi tekitas mõnede kalevlaste ületulek sportlaste peresse. Nii kaua kui V. S. „Sportil“ võimalik ei olnud tegelikult võistlusväljal esineda ja kalevlastele võistlustele konkurenta välja saata, aktiivseid sammusid sportlaste vastu ei tehtud, kuid ajajooksul kujunes asi teisiti. Ise loomustan juhtumist, mis seltsil tema kolmandal eluaastal läbi elada tuli. 1914 a. korraldab „Sport“ esimesed rahvusvahelised kergejõustiku võistlused Eestimaa, millest paljud paremad soome ja vene sportlased osa võtavad. Mitmesugustel põhjustel jäävad mõned võistlejad ilmutata, olgugi et nemad oma nõusoleku on annud annud ja rahvale nende osavõtt teada antud. Siin leiab „Kalevi“ paraja juhuse olevat „Sporti“ veidi pigistada.

„Kalevi“ juhtivatel jõududel, kellede eesotsas Tõnson seisab, läheb korda aukohust kokkukutsuda, kus „Sport“ vastust peab andma kuritahtlise „reklameerimise“ eest paremate ja kuulsamate sportlaste nimedega. Aukohus seisab koos kahest sportlased, Rosenstrauchist ja Magnusest ja kalevlastest Tõnsonist ja Laanekorbist, erapooletuks vahekohtunikuks on Hübbe, kelle „erapooletus“ tänavu äräpeetud iluuisutamise esivõistlustel ilmsiks tuli. Loomulikult tehti otsus sportlaste kahjuks ja sportlaste esitajad pidid selle eest hea seisma, et edespäi kõik ülesantud võistlejad kaugelt, kas või kättel kohale toimetakse, et kalevlaste püha viha mitte ära teenida. See aukohtu lugu tuli teravalt mulle meelde 1920 a., kus „Kalevi“ rahvusvahelised võistlused korraldas. Kes ei mäleta neid sülla pikkuseid reklaamisi“ linna müüridel, kus figureerisid ilma kuulsate spordi meeste nimed, nagu Hannes Kolehmainen, Taipale ja Nurmi, kelle tuleku kohta müüriüle sabas isegi balagani reklaami järele lõhnavat „telegrammi“ võis leida. Kõikide võistlustel viibijate imestuseks ei leidnud meie „Kalevi“ võistlus väljal ühtki neist tähtedest, ainult Taipale vaatas publikumi hulgas pealt, kui Pekka Johanson harilikus reisurietes paar visket odaga tegi. Kui pea ei oleks võinud aukohtu tont siin kalevlasi hirmutama hakata. See karikas jäi kalevlastel tühjendamata ainult selle pärast et sportlastel kindel teadmine on võistlejate isiku vabaduse kohta. Ei sa ju võistlejaid väljas pool kodumaad arretereida ja neid väljale toimetada. Et kalevlastel reklameerimise tõi õige suureste külge on hakanud, tunnistavad lendlehed, mida

laiali laotati enne üleilmliisi tõstevõistlusi. Pidid ju kõik elumajad tühjaks jääma ning kõik Tallinna surelikud arvu poolest 100.000 ümber „Estonia“ kontsert saali end ära mahutama, kus kõik ilmakuulsused kangi saavad sikutama. Üllatusseks leidsime sealt ainult neija rahvuse esitajaid. Kas ei avaldaks ka nüüd härrad kalevlased oma seisukohta asjata ja „kuritahtlise“ reklaami suhtes.

See esimene tüsedam „varba peale“ astumine läks tolle aegsete olude tõttu kalevlastel hiilgavalt korda. Mis võib veel häbistavamast

plaanile. Nii jalgpallis jääpallis, raskejõustikusjooksudes muu seas ka kalevlaste traditsioon ümber linna teatejooksus võeti väsimata tahtejõuga ja suurte pingustustega valitsev koht ära. Kalevlased, kes endis ainult võidumehi on näinud, ei suutnud neid hoopisi vaikides vastu võtta. Püüti kaotusi maskeerida. Näituseks olgu 1921 a. ümberlinna teatejooks, kus ühe võistleja äparduse tekinud 60 meetriline kaotus „Spordilehes“ 200 meetri pikkuseks venitati ja sportlaste võit juhuslikuks tunnistati. Tänavune jooks tegi kalevlastele selgeks, et sportlased ka

ANTON OHAKA.

olla kui „erapooletu“ aukohus ühe Seltsi teguviisi hukka mõistab. Loomulik, et see juhtumine äärmist paksu verd sünnitas ja vahekord ikka teravamaks muutus. Nii kestab asi kuni 1920. aastani, mil uus pöörde aeg V. S. „Sporti“ elus. Kuni 1920 aastani oli „Kalevi“ võistlusväljal peaaegu ilma konkurendita ja V. S. „Sporti“ eluävaldused on sedavõrt nõrgad, et kalevlaste pool neid tõsiselt südamesse ei võetagi.

Seda enam aga ärevust tekitab Seltsi ülesärkamine 1920 aastal. Sportlased suruvad järjekindlalt peaaegu igal alal kalevlasi tagumisele

mitte juhuslikult võita võivad ja veel õige tugeva ülekaaluga, kuid ikkagi paistab viimase võistluse kirjeldusest „Spordilehes“, et kalevlaste võit ikkagi kindel oleks olnud, kui Aav seal, Pereversin seal, Rõks seal jne. oleks jooksnud. Raskem kaotus oli kalevlastele üleriiklised raskejõustiku võistlused, kus kalevlased ootamatult kolmanda kohale suruti. Küll püüti igasuguseid „griffisid“ korda saata, aga asjata. Ühte „griffi“ iseloomustab Laurbergi ja Tiituse vaheline maadlus, kes mõlemad „Kalevi“ märki rindas kandes pealevaatajatele puht balagani maadlust

näitasid ja palju loomutruumalt, kui omal ajal „Marinas“, kus kalevlaste „papi Tomson“ seda õige edukalt kultiveeris. Ja milleks oli sarnane klounimine üleriiklistel võistlustel? Ainult selleks, et mõlemad tagajärjeta „maadluses“ noore sportlasele Värterile vastaseks oleks, kelle võidu lootused õige suureks olid kasvanud. See „griff“ ei läinud aga läbi, sest Värter tuuseldas neid mõlemaid õige tublisti ja tuli ikkagi meistriks. Kaks nädalid hiljem „võideti“ Värter papi Tomsoni ägedal pealetungimisel „seljavõttega“ ning meistri nimi võeti Värterilt ära, mis juures Värterile paar naela kehakaalule „juurde lisati“. See griff läks Tomsonil korda, kuid tunnistame, et tema ülekohtustel teguviisidel tõesti mingit piiri ei ole. Ja niisuguseid isikuid lükkab „Kalev“ oma intelligentsuse kilbi tagant esile oma Seltsi „kasusid“ kaitsma! Ei suuda toonitamata jätta ka läinud aasta jalgpalli esivõistlusi. Kes küll ei mäletaks neid rõõmu hõiskeid ja sportlaste aadressi pihta sadavaid lööksõnu kalevlaste poolt peale Harjumaa esivõistlusi, kus sportlased juhustselt kaotasid. Kõige teravamini püüdis sportlasi mustata läinud aasta „Spordilehe“ näituse number, kus is. Tamman pikalt ja laialt kalevlasi ülistab ning sportlasi maha tallab. „Häda võidetuile!“ kõlab selgeste nende ridade vahelt. Kui valusalt aga mõjus iga löödud goall kalevlaste südames kuu aega hiljem üleriiklistel esivõistlustel. Ja see hoop tuli õnnetuseks peale pika „hosiannade“. Niisama ka jääpallis. Läinud aastal võitis V. S. „Sport“ mõlemad esivõistlused. Jällegi on „Spordileht“ see, kes kalevlastele omapärast troosti jagab. Is. Veiss, kelle ülesandeks tehtud kaotust pehmentadud kujul edasi anda, teeb talvisest hooajast kokkuvõtte, millest iga üks järeldada võib, et sportlased on küll võitnud, kuid ikkagi-oleme meie, kalevlased tehniliselt rohkem arenenud ja tuntavas ülekaalus. See prügi silma pildumine läks luhta järgmises „Spordilehes“ ilmunud sportlaste meeskonna tabava vastuse mõjul, mille avaldamist otsekohe nõuti. Pärast vastuse ilmumist teatas üks kalevlaste tüsedam jõud kõrgilt: „Kas teate, meie mehed on väga vihased, et teie julgesite niisuguse vastuse lehte mahutada.“

Kallid sportlased! Kas teie siis tõesti aru ei saa, mis teilt nõutakse? Teil peaks sellest küllalt olema, et teie kalevlasi väljal võidate, kuid miks riisute nendelt võimaluse avalikult kuulutada, et nemad ikkagi teiest palju paremad ja tugevamad on!

Möödaläinud hooajal näitasid sportlased jääväljal endi ülekaalu ja hävitasid kalevlaste meeskonna nii taktikas kui jõus. Ja esimest korda elus hüüdis „Spordileht“ sportlastele vägeva „hurra“. Missugune suuremeelsus!

Laupäeval enne võistlust, kui O. Ü. Esto kauplusesse sisse astusin, oli üks „Kalevi“ meestest kibedasti ametis, nimelt: togis ennast salgavalt jääpalli kepiga vastu seinat. Pärisin ettevaatlikult, sagedate hoopide eest ennast kõrvale hoides, järele, mida see iselaadi training peaks tähendama. Vastuse sain õige omapärase. Homme pidada niisuguste löökidega kõigil sportlastel pead maha niidetama. See sportlaste surma laupäev jäi ainult sõnadesse ja „kalevite“ vikat leidis kivi.

Arvan, et nendest ettetoodud faktidest küllalt peaks jatkuma. Võib ju nüüd igaüks arvata, missugust vahekorda sarnased väljaastumised tekitavad. Sportlased isekeskis pärivad küsivalt üksteiselt, kui suurel määral peavad siis nemad kalevlasi võitma, et korrakski kallalekipumiste ja kelkimiste eest kaitset leida.

Kurvastavamaks nähtuseks on nimelt see, et kõige suuremad ülistajad ja kepslejad on just need, kes tegelikult võistlusväljal ei esine, vaid passivsed liikmed. Spordimehed ise ei suuda ega luba endile sarnase kepslemisega esineda.

Nemad oskavad hinnata võitjaid ning teevad tõsist tööd, et endid samale kõrgusele viia, kui võitja seda on. Kihvtist õhkkonda loovad need, kellel arusaamine üleüldse spordist puudub ja võistluses näevad ainult ühe teise hävitamist, mitte aga spordi edenemist. Oleks ülem aeg sarnaseid isikuid spordielust täitsa kõrvaldada, sest nende aeg on ümber. Kui tahetakse, et sport kodumaal tõsist harrastamist leiab, tuleb eemaldada selle kahjuliku elemendi, kes endile ülesandeks teinud kihvtist voolu juhtida Seltside vahele. Sarnaseid intriigisid ja ebaloomulike vastolusid ellu kutsudes, teevad need isikud hävitustööd meie noorsoo keskel. Usun kindlasti, et lähemas tulevikus kahjutahtlised isikud spordivälja vaate piirilt kaovad ja seltsid käsi-käes, leplikult ühise eesmärgi kättepüüdmise mõttes töötama saavad. Siin peaks Spordi Liit, kus kõik meie seltside esitused koondundu esimese otsustava sõna ütjema ja kindla käega need isikud, kes oma teguviisiga spordi hoogsa liikumisele kaikaid kodarate vahele pilluvad, ilma pikema jututa eemaldama.

Spordimees on ja peab olema aumees, kes võitjat austab ja suudub kaotust aumehelikult ära seedida. Kadestusel ei tohi spordi liikumise kohta olla. Neile, kellel need omadused puuduvad ja võistlusväljal lüüasaamist häbistavaks peab ning intriigidega teed tasandada püüab, olgu öeldud, et nende paik pole spordi põllul. Neil tuleb endile muud tegevusala valida.

Olgu sportlased esimesed, kes kalevlastele lepituseks käed ulatavad ja ajajooksul veresse kasvanud vaenu maha matavad. Usun kindlasti, et sealt poolt teie kätt tagasi ei lükata. Looge ise endi vahel südamlilik ja vennalik vahekord

ning olge valvel, et kahjutahtlised isikud head vahekorda rikuma ei pääseks. Olgu tulevik meil päikse paisteline, kadugu hallid ja tinarasked äikse pilved.

Soome-Eesti vaheline jalgpalli võistlus Helsingis.

Läinud aasta eeskujul korraldas V. S. „Sport“ huvireisi Helsingi. Ärasõit Tallinnast oli Risti-päeval hommiku kell 6. Tänavu aasta ei olnud enam seda rohket osavõtmist, kui läinud aastal. Peale spordimeeste oli kaasasõitjaid umbes 200 inimese ümber. Leiget osavõttu võib seletada raha ja elukallidusega — pole neid palju, kes ainult huvi pärast summa ära kulutaks oma koduse igapäevase majapidamisele tuntavat auku lüües. Kindlasti võib oletada, et kõik lõbusõitjad ennemgi mitmed korrad Soome randas käinud ja Helsingi ning selle ümbruse looduslist ilu vaadelnud. Suurem osa kaasareisijatest tundsid lõbu ilusast merereisist ja kodusest olekust, mis laeval valitses. Kõik laeval viibijad on üksteisele tuntud; on küll mõni võeras, vähem tuntud, kes võib olla esimest korda merereisist lõbu tunneb ja isuga värsket paitavat mereõhku kopsudesse tõmmab. Need üksikud leiavad õige pea endid ümbritsetud elurõõmsatest kodanikutest, kelle nägudelt peegeldab tervis ja jõud. Üürikesse aja jooksul on kõik sõpradeks saanud ja unustad, et vaevalt tunni eest selle veikse kuningriiki oled astunud kui külaline.

Ainult meie jalgpalli meeste nägudelt võib tõsidust välja lugeda. On ju neil veel täna õhtu võistlus lahetaguse vennasrahvaga ees. Püüad jutu sees nende meeleolu äraarvata ja jõuad otsusele, et mehed südilt on otsustanud seltsi lippu kaitsta ning kõik jõu kokku võtavad, et auga võistlusväljalt lahkuda. Teadagi, et kõik laeval viibijad võistlusväljal saavad pealtvaatajatena viibima ja kodumaalasi oma juuresolekuga julgustama. Helsingis võtavad vastu meid Eklöf ja Kukk, kes kohalejõudnutele jõudumööda on püüdnud mõnususit soetada. Kõik on rahuldatud. Laevast maha ruttajad tõttavad kõik mööda linna laiali; suurem osa valgub ühiskorterit, kuna ülejäänud omale ise ulualust lähivad otsima, et veidi puhata ja endale pühapäevast välimust anda. Juba kella 5 aeg Töölösse viiva tramstile astudes kõlab sealt vastu Eesti keel. Jutustakse ja antakse üksteisele edasi oma esimesi muljeid.

Jalgpalli väljale astudes leiad eest rohkearvulise rahvakogu, kes kannatamata ootab sil-

mapilku, mil mõlemad pooled rohelisel murul kokku astuvad. Riietamisruumist astuvad välja esimestena sportlased; neid tervitakse käteplaksumisega. Varsti peale sportlaste ilmumist on ka soomlaste meeskond, Helsingi Jalgpalli Klubi väljal ja mõlemad pooled teevad proovilööka seni kui vahekohtunik neid vastamisi seab ja võistluse avab. Oodatud silmapilk on kätte jõudnud. Soomlased astuvad oma seisukohtadele kindlas teadmises ja usus, et nemad tugeva ülekaaluga sportlasi võidavad. Sportlased omakorda otsustavad südilt vastupanna ja valivad ülemjuhatajaks endile meeskonna keskpunktis asuva poolkaitsja Kuulmanni. Võistlus algab aeglase tempoga. Mõlemad pooled on ettevaatlikud; nähtavasti on sportlaste viimsed edusammud ka soomlaste kõrvu puutunud. Soomlased tarvitavad oma endist taktikat ja algavad võistlust kombinatsioonidega, ilma et tugevamaid värava peale tungimise katseid teeks. Kuid tänavu ei suuda soomlased selle võistlusviisiga sportlaste vastupidamist murda ning asuvad pealetungimisele. Meie kaitse lööb edukalt soomlaste järjekindlad pealetungimised tagasi, ainult üks kord äpardab vastupanek ja pall libiseb mahakukkunud väravavahist mööda meie väravasse. Varsti on ka meie mehed hoogu sattunud ja näitavad tegelikult, et nemad väärilised vastased on soomlastele. Ilusate ja hästi kordaminevate kombinatsioonidega on pall Soome värava all, kust Tell selle ilusa löögiga võrku saadab. See purustab soomlaste lootused sportlasi suurejooneliselt lüüa. Mäng püsib tasakaalus peaaegu poolaja lõpuni, mil kaitsest läbimurdnud soomlased väravavahi Paali vastupaneku murravad ja palli üle kaitsja Javorsky käe väravasse veeretavad. Javorsky on viimise abinõu tarvitusele võtnud. End värava ette pikali sirutades tõrjub paar korda palli tagasi, kuid kolmas kord veereb pall üle käe väravasse. Vahekohtunik fikseerib seda kui goalli ning asetab palli keskele. Selle goalliga on ka lõpulik tagajärg otsustud. Mõlemad pooled teevad tubliste tööd; nii mõnigi kord on väravad hädaohus, kuid alati läheb kaitsjate südil vastupidamisel kriitilisi silmapilke likvideerida. Tubliste tööd teevad väravas Paal,

kaitsja Jarovsky, poolkaitsja Kuulmann, kelle löögi tabavust ja passide andmise oskust soomlased imestamiseväärilise leiavad olevat. Tormajate liinis on nagu üks mees Rein, Tell ja H. Paal. Nende kolme peale on soomlased väljaliseäralise valve pannud.

Võistlus lõpeb 2 : 1 soomlaste kasuks. Läänud aastal oli tagajärg kahel korral 7 : 0 H. J. K. kasuks ja soomlaste imestusel ei olnud piiri, kui seda tugevat vastupanekut leidsid. Need tagajärjed kõnelevad juba edust, mis ühe aasta jooksul olnud on. Seekord võitis H. J. K. õige veikse ülekaaluga is. Schvalbe poolt annetud kallihinnalise rändava auhinna, kuid tulevikus tohime loota, et ka meie, sportlaste, meeskond auhinna omandab. Praegustest jõudude vahekorra sed eeldada, ei ole liialdus. Kahju ainult, et osa soomlasi seda võistlust ära seedida ei suutnud, vaid näinud oleks, et sportlased eelmiste aastate sarnaselt täitsa hävitatult lahkuk-

sid. See pinevil vahekord tuli ilmsiks ka õhtusel koosviibimisel, kuigi mitte nii teravalt kui väljal. Loodan kindlaste, et tulevikus endine südamlük vahekord mõlemi seltsi vahel saab valitsemä. Selle vahekorra loomiseks on palju kaasa aidanud is. Schvalbe, kes kindlad sidemed sõlms lahetaguse vabariigi parema jalgpalli meeskonnaga. Olgu see annetud auhind veel kauaks ajaks tugevamaks sõlmeks neis sidemetes.

V. S. „Sport“ saadab tänasel pidupäeval edasi oma soojemad tundmused H. J. K. ja teiste Soome jõustiku seltsidele, kes lahkelt on vastutunud meie sportlastele, neid oma kodumaa vabal pinnal vastuvõttes ja ärasaates. Need on ilusamad silmapilgud meie kõikide elus. — Meiega ühinevad kõik, kes Seltsi poolt korraldatud külaskäigust osavõtsid ja endid täiesti rahuldatud tundsid südamlükust vastuvõtmi- sest. Tugev käepigistus teile, Soome velled!

